

387/2021

Plán vedeckého výskumu SBM na roky 2022 – 2024

Vypracovali:

Mgr. Daša Bombjaková, PhD., Mgr. Zuzana Denková, PhD., Mgr. Helena Galková, PhDr. Daniel Harvan, Mgr. Peter Jancsy, Mgr. Mária Janušová, PhDr. Jozef Labuda, CSc., Ing. Lubomír Lužina, Mgr. Adriana Matejková, PhD., Ing. Magdalena Sombathyová, Mgr. Emília Švecová

Slovenské banské múzeum, 2021

Obsah

1. Identifikačné údaje žiadateľa	2
2. Stručný popis organizácie.....	3
3. Pokračujúci výskum, dovŕšenie nedokončených vedecko-výskumných projektov.....	4
Kostolné betlehemy v Banskej Štiavnici a v okolitých banských obciach: pramene poznania kultúrnych špecifik montánných lokalít (predbežný názov, ukončenie prebiehajúceho výskumu) ..	4
Banícke sviatkovanie v období reálneho socializmu (k dejinám každodennosti baníckych rodín v Banskej Štiavnici v období socializmu) (pracovný názov).....	5
Dejiny knižnej kultúry: dejiny knižníc v Banskej Štiavnici - významnej lokalite UNESCO.....	9
4. Nové vedecko-výskumné projekty	11
Transformácia regiónu Horná Nitra a ukončenie ťažby hnedého uhlia, Perspektíva: Transformácia na Hornej Nitre : Identita baníka v čase	11
Transformácia regiónu Horná Nitra a ukončenie ťažby hnedého uhlia, Perspektíva: Pasportizácia bansko-technických objektov v regióne Horná Nitra.....	12
Parciálny výskum č. 1: <i>História bansko-technických objektov a ich význam z pohľadu banskej činnosti</i>	13
Parciálny výskum č. 2: Identifikácia bansko-technických pamiatok, dokumentácia objektov, technológií a výrobných zariadení.....	13
Parciálny výskum č. 3: <i>Materiálová analýza</i>	14
Mocenské centrá a ich zázemie v 8.-11. storočí.....	15
Montánno-archeologický výskum žily Špitaler a jej okolia v štiavnickom rudnom revíri.....	16
Hospodárske špecifiká banskoštiavnického okresu v rokoch 1918 – 1938	17
Banskoštiavnické cechy: dejiny remesiel (cechov) a obchodu v Banskej Štiavnici	22
Útlm baníctva v Banskej Štiavnici (90. roky 20. storočia)	25
Konceptia zeleného múzea – skúsenosti s implementáciou environmentálnych opatrení v múzeu	26
Spracovanie zbierkového fondu banského geológa Ľudovíta Cseha	27
<i>Jozef Kollár – monografia</i> (pracovný názov).....	28
<i>Múzeum po pandémie</i> (pracovný názov)	30
5. Záver	32

1. Identifikačné údaje žiadateľa

Názov organizácie: Slovenské banské múzeum

Sídlo organizácie: Kammerhofská 2, 969 01 Banská Štiavnica

Zriaďovateľ: Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Zriaďovacia listina: Rozhodnutie ministra č.1/1993 – 5.3 a Doplnok č.1 č.2/2000 – 5

Forma hospodárenia: príspevková organizácia

Pobočky: Uhoľná expozícia Handlová, SNP 25, 972 51 Handlová

IČO: 35 998 652

Štatutárny zástupca: Mgr. Zuzana Denková, PhD.

Členovia vedenia:

Mgr. Zuzana Denková, PhD., riaditeľka múzea

Ing. arch. Iveta Chovanová, vedúca Centra marketingu, komunikácie a zelených inovácií

PhDr. Daniel Harvan, vedúci Vedecko-výskumného centra

Mgr. Adriana Matejková, PhD., vedúca Dokumentačného centra

Ing. Lýdia Hojáková, vedúca Centra personálnej a ekonomickej infraštruktúry

Ing. Miloš Janovský, vedúci Správy budov, produkcie výstav a expozícií

Mgr. Silvia Herianová, Galéria Jozefa Kollára

Bc. Peter Orčík, vedúci Banského múzea v prírode

Oľga Mihoková, vedúca Uhoľnej expozície Handlová

Telefón: riaditeľ: 0421-45-6920762
sekretariát: 0421-45-6949445
ústredňa : 0421-45-6949422

E-mail: sbm@muzeumbs.sk

Internetová stránka: www.muzeumbs.sk

2. Stručný popis organizácie

Zriaďovateľom Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici (ďalej SBM) je od 1.1.1999 Ministerstvo životného prostredia SR (ďalej MŽP SR). V organizačnej štruktúre MŽP SR patrí múzeum priamo pod ministra životného prostredia SR. SBM riadi a za jeho činnosť zodpovedá riaditeľka múzea Mgr. Zuzana Denková, PhD., ktorá je jeho štatutárnym orgánom. Riaditeľku múzea vymenúva a odvoláva minister. Múzeum je príspevková organizácia, ktorá je svojím príspevkom napojená na rozpočet MŽP SR. Múzeum hospodári s prostriedkami a dotáciami určenými na výkon činnosti, ktoré sú účelovo viazané a špecifikované v záväzných výstupoch ministerstva a s prostriedkami získanými z činnosti vykonávanej podľa štatútu. Hospodárenie múzea sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi o hospodárení rozpočtových a príspevkových organizácií.

Na základe svojej zriaďovacej listiny plní SBM funkciu celoslovenského špecializovaného múzea. Cieľavedome zhromažďuje, ochraňuje, vedecky a odborne spracováva, využíva a sprístupňuje hmotné dokumenty so vzťahom ku komplexnej dokumentácii vývoja baníctva, príbuzných banských odborov, geológie, ochrany nerastov, vývoja banských miest a oblastí na Slovensku. Vykonáva koordinačné, metodické, vzdelávacie a informačné činnosti v oblasti svojej špecializácie. Zároveň sa riadi zákonom č. 206/2009 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 206/2009 Z. z.).

Múzeum ako pamäťová a fondová inštitúcia v rezorte MŽP SR vo svojej činnosti aplikuje Stratégiu, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky a Rezortnej koncepcie environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025. Múzeum svojimi aktivitami prispieva k rozvoju školskej i mimoškolskej výchovy a vzdelávania, environmentalistiky, environmentálnej regionalizácie, etiky, osvetu, propagácie a realizuje environmentálne prospešné aktivity prioritne pre mládež.

K environmentálnym aktivitám múzea patrí činnosť Banskoštiavnického Geoparku - náučnej geologickej expozície v Banskom múzeu v prírode a Dedičnej odvodňovacej štôlne Glanzenberg a aj prezentácia náučných chodníkov a náučnej posterovej expozície. Práca s verejnosťou, vzdelávanie prostredníctvom

prehliadok stálych expozícií a výstav a aj aktivity projektu Škola v múzeu s tematickými interaktívnymi programami, patria k základným činnostiam múzea. Výsledkom týchto činností múzeum ovplyvňuje kvalitu života obyvateľstva a podieľa sa na rozvoji cestovného ruchu v lokalite svetového dedičstva UNESCO, čím tiež prispieva k ekonomickému a sociálnemu rozvoju spoločnosti.

Vedeckovýskumná činnosť pracovníkov múzea sa zameriava na dejiny baníctva, hutníctva, geologických vied, dejiny banských miest na Slovensku a osobitne Banskej Štiavnice. Uvedené okruhy tém skúma z nasledujúcich pohľadov: histórie baníctva, hutníctva a geologických vied; montánnej archeológie; numizmatiky; kultúrnych a sociálnych aspektov baníckej a hutníckej praxe; ekologických a environmentálnych dôsledkov baníctva a hutníctva; ekonomických, sociálnych, kultúrnych a ekologických aspektov každodenného života v minulosti i súčasnosti v post-baníckych oblastiach; muzeologickej reflexie zbierky SBM a pedagogiky v oblasti baníckeho a hutníckeho dedičstva. Výsledky odbornej práce zviditeľňuje prostredníctvom publikačnej, expozičnej, výstavnej a inej popularizačnej činnosti. Primárnu bázu pre odbornú činnosť pracovníkov tvorí zbierka múzea, archívalie, fotodokumentačné materiály, odborná knižnica a historický knižničný fond, ktoré sú prístupné aj verejnosti. Akvizičná činnosť a odborná starostlivosť o zbierkové predmety ako základná úloha múzea súvisiaca so sprístupňovaním zbierkových predmetov sa realizovala v súlade s profiláciou múzea. Odborné múzejné činnosti sú metodicky koordinované Slovenským národným múzeom Bratislava prostredníctvom Muzeologického kabinetu.

3. Pokračujúci výskum, dovŕšenie nedokončených vedecko-výskumných projektov

Názov: Kostolné betlehemy v Banskej Štiavnici a v okolitých banských obciach: pramene poznania kultúrnych špecifik montánných lokalít (predbežný názov, ukončenie prebiehajúceho výskumu)

Anotácia: Výskum nadväzuje na výskum Z. Denkovej a L. Lužinu o kostolných betlehemoch, ktorý bol realizovaný v roku 2019 a jeho úlohou bolo zmapovanie betlehemov v kostoloch v obciach banskoštiavnického a žarnovického okresu. Hlavnou úlohou je dokončenie archívneho výskumu - objavenie prameňov pôvodu betlehemov v kostoloch – informácií o ich kúpe, datovanie výroby, identifikácia autora, cena, prípadne informácie o donorovi, atď. Archívny výskum bude zahŕňať bádanie v archívnych prameňoch jednotlivých obcí a ich farností – Kroniky obcí, Farské kroniky, cirkevné knihy, no tiež zmapuje a zanalyzuje informácie uložené v špecializovaných pracoviskách – Slovenský banský archív BS, Štátny archív v BB, a i. Cieľom výskumu je získať poznatky, ktoré objasnia pôvod betlehemov, ale aj ukážu iné súvislosti (Súvislosť s Jezuitmi? S cisárskymi návštevami? Domáci rezbári - baníci? Historické alebo súčasné betlehemy?), ktoré pomôžu pri pasportizácii tohto baníckeho fenoménu. Súčasťou výskumu budú voľné rozhovory s kostolníkmi, farármi, prípadne kronikármi, kde sa predpokladá získanie doplnkových informácií. Komparatívne štúdie (porovnanie s betlehemami v zbierke SBM), popularizačné články, propagačné materiály pre obce alebo spoločná výstava ilustrácií kostolných betlehemov s katalógom budú výstupom výskumu a sprístupnia neobjavený fenomén širokej verejnosti.

Riešiteľka: Mgr. Helena Galková

Spolupráca: Mgr. Zuzana Denková PhD., Ing. Lubomír Lužina

Výskumné lokality: mesto a okres Banská Štiavnica (Banská Štiavnica, Banky, Banská Belá, Banský Studenec, Beluj, Dekýš, Dolné Hámre, Hodruša, Horná Roveň, Ilija, Jergištôľňa, Kopanice, Močiar, Podhorie, Prenčov, Štefultov, Štiavnické Bane, Štiavnické Rovné, Sv. Anton, Vyhne, Vysoká).

Metodológia:

- podklady k výskumu - (niektoré získané z predchádzajúceho výskumu Zuzany Denkovej)

- doplnenie tabuľky kontaktov (tel. kontakty, mená informátorov, osloviť starostov obcí, kostolníkov, farárov – tel. číslo, mail – oboznámiť ich s plánovaným výskumom, hľadať ďalších informátorov a zdroje)
- vytvoriť plán archívneho výskumu (zoznam archívov, kam treba ísť, kontaktná osoba, otváracia doba)
- príprava dotazníka (osnovy) – rozhovory budú zväčša voľné so stanovenou témou

Časový harmonogram výstupov:

- **2021** (pandemické opatrenia, home office) zber informácií z dostupných prameňov - internet, príprava podkladov k výskumu, hľadanie kontaktov na informátorov v jednotlivých obciach,
- **2022** – zber poznatkov - informatívny prieskum dostupných archívov, kde by mohli byť informácie k betlehemom, realizácia archívneho výskumu, dopĺňanie informácií k začatému výskumu, správy z výskumu
- **2023** – výstupy, práca na publikáciách, komparácie, výstava

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, čiastočne grantový systém FPÚ

Kľúčová bibliografia a pramene:

- DENKOVÁ, Zuzana. 2014. Doplnkové zamestnania baníkov v časoch stagnácie baníctva (s akcentom na rezbársku produkciu). Etnológ a múzeum. 2014, XVIII. ročník, s. 78.-90. ISBN 978-80-9711880-0-9
- GINDL, Jozef, 1969. Pohľad na sociálne a rodinné pomery banskoštiavnického banského robotníka za feudalizmu a kapitalizmu. V: Zborník pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici 15: história. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, s. 7–34.
- PLICKOVÁ, Ester. Motívy baníckej práce vo výtvarnom prejave baníkov (Montánna oblasť Banskej Štiavnice).
- PLICKOVÁ, Ester Baníctvo In B.O.T.Í.K. a JÁN BOTÍK, 1988. Hont: tradície ľudovej kultúry. Martin: Osveta.
- TAKÁČ, Tibor a Milan HOCK, 1985. Sociálne pomery v slovenskom baníctve na prelome 30. – 40. rokov. Martin: Osveta.
- TREPKOVÁ, Zuzana, 1970. Rezbárska dielňa v Piargu. Vlastivedný časopis. ISSN 1335-4353. 1970, roč. 4, s. 186–189.
- TREPKOVÁ-PATERNOSTRO, Zuzana, 1971. Učebná dielňa na spracovanie dreva v Banskej Štiavnici. V: Vlastivedný časopis. ISSN 1335-4353. s. 28–32.
- ZÁMORA, Peter, 2003. Dejiny baníctva na Slovensku, 1. diel. Košice: Banská agentúra, Bratislava: Zväz hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie Slovenskej republiky. ISBN 80-968621-4-6.
- ZÁMORA, Peter, 2004. Dejiny baníctva na Slovensku, 2. diel. Košice: Banská agentúra, Bratislava: Zväz hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie Slovenskej republiky. ISBN 80-968621-5-4.

Názov: Banícke sviatkovanie v období reálneho socializmu (k dejinám každodennosti baníckych rodín v Banskej Štiavnici v období socializmu) (pracovný názov)

Anotácia: Vedecký výskum zameraný na banícke rodiny z Banskej Štiavnice a okolia, pohľad na ich každodenný život v období reálneho socializmu s akcentom na sviatkovanie. Výskum sa bude realizovať priebežne od r. 2021 formou semištruktúrovaných rozhovorov a spomienkových rozprávání. Výskum nadväzuje na viacročný výskum o každodennosti baníkov v ére reálneho socializmu v lokalite Banská Štiavnica. Výstupom bude etnologická monografia spracovaná v kontexte teórie každodennosti ako aj nástrojov propagandy štátu. Cieľom výskumu je analýza života baníkov cez ich sviatkovanie a sviatočné príležitosti. Zároveň bude súčasťou výskumu i akvizícia zvykoslovných predmetov.

Riešiteľky: Mgr. Zuzana Denková, PhD., Mgr. Helena Galková,

Výskumné lokality: mesto a okres Banská Štiavnica

Metodológia:

- kvalitatívny výskum (archívny výskum, oral history, rozhovory)

Výstupy: etnologická monografia

Časový harmonogram výstupov:

- r. 2021: realizácia rozhovorov
- r. 2022: vedecká štúdia, monografia

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum

Kľúčová bibliografia a pramene:

- Alieva, Dilbar. 2015. Sociológia každodennosti. Bratislava : Sociologický ústav SAV, 2015. s. 307. ISBN 978-80-85544-893.
- Andrews, Molly. 1999. Politika zapomínání. Rekonstrukce minulosti v přechodu k postkomunismu. . [ed.] Konopásek Zdeněk. Otevřená minulost. Autobiografická sociologie státního socialismu. Praha : Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum., 1999, s. 87 - 106.
- Bada, Rudolf. 1986. Rudné Bane národný podnik Banská Bystrica "40". Martin : Vydavateľstvo Osveta, 1986. s. 112. 70-075-86.
- Beňušková, Zuzana. 2015. Sviatok a jeho inštitucionalizácia v období socializmu (1948 - 1989) ako nástroj politického marketingu. [ed.] Jaroslav Pažout. Každodenní život v Československu 1945/48 - 1989. Praha - Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů - Technická univerzita v Liberci, 2015, s. 92 - 116.
- Beránek, Mikuláš. 1977. 30 rokov Rudné Bane národný podnik Banská Bystrica. Martin : Osveta, 1977. s. 234.
- Beranová, Věra. 1986. Estetika socialistického způsobu života. Praha : Svoboda, 1986. s. 84.
- Bitušíková, Alexandra. 2003. Urbánna antropológia: východiská a perspektívy. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2003. s. 130. 80-8055-837-X.
- Bourdieu, Pierre. 1994. Description and Prescription. Language and Symbolic Power. Cambridge : s.n., 1994, 5, s. 127 - 136.
- Bourdieu, Pierre. 1998. Teorie jednání. [prekl.] Věra Dvořáková. Praha : Karolinum, 1998. s. 171. 80-7184-518-3.
- Brown, J. A. C. 1963. Techniques of persuasion: from propaganda to brainwashing. Harmondsworth : Penguin Books, 1963.
- Cannadine, D. 2007. The Context, Performance and meaning of Ritual: The British Monarchy and the 'Invention of Tradition. [aut. knihy] E. Hobsbawm a T. Ranger. The Invention of Tradition. Cambridge : Univerzity Press Cambridge, 2007, s. 101 - 164.
- Cossons, Neil. 2008. Průmysl včerejška, odkaz zítřku? [ed.] Benjamin Fragner. Průmyslové dědictví : sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy, Industrial heritage : conference proceedings from the international biennial "Vestiges of Industry". 2008, s. 14 - 30, 248 - 255.
- Czepczyński, Mariusz. 2010. Interpreting post-socialist icons: from pride and hate towards disappearance and/or assimilation. Human Geographies - Journal of Studies and Research in Human Geography. 2010, 4, s. 67 - 78.
- Darulová, Jolana. 1999. Diferenciácia sociálnych skupín v malom meste v medzivojnovom období. [ed.] Peter Salner a Zuzana Beňušková. 1999, s. 131 - 136.
- Denková, Zuzana. 2017. „Lepšie bolo čítať kovbojky“ (banícka propaganda v československých periodikách v 50. a 60. rokoch 20. storočia). [ed.] Adriana Matejková. Zborník Slovenského banského múzea. 2016, Zv. XXV. v tlači. [ed.] Adriana Matejková. Zborník Slovenského banského múzea. 2017, Zv. XXV., s. 201-220.
- Denková, Zuzana. 2012. Banskoštiavnický šachtág - rituál, či divadlo? [ed.] Zuzana Beňušková. Etnologické rozpravy. 2012, 1 - 2, s. 154 - 171.
- Denková, Zuzana. 2015. Čo baník, to úderník? Pohľad na socialistické súťaženie v n. p Rudné bane - závode Banská Štiavnica. [ed.] Adriana Matejková. Zborník Slovenského banského múzea. 2015, Zv. XXIV, s. 161 - 174.
- Denková, Zuzana. 2016. Etnológ v teréne. Etnológ a múzeum. Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, Zväz múzeí Slovenska, 2016. s. 252. ISBN 978-80-85579-53-6.
- Denková, Zuzana. 2016. Percepcia života v ére socializmu v životopisných rozprávaniach baníkov z Banskej Štiavnice. Etnológ v teréne. Etnológ a múzeum, 2016, s. 90-108.

- Denková, Zuzana. 2013. Sociálna mobilita banských robotníkov v Československu v 50. a 60. rokoch 20. storočia na príklade Banskej Štiavnice. [ed.] Maroš Demko. 2013, s. 53 - 72.
- Denková, Zuzana. 2019. Spôsob bývania baníkov a ich rodín na sídliskách v Banskej Štiavnici medzi rokmi 1948 - 1989. [ed.] Pavol Maliniak. *Acta Historica Neosoliensia*. 2019, Zv. 22, 2, s. 46-70.
- Denková, Zuzana. 2020. Výskum každodennosti zamestnancov priemyselných podnikov v období reálneho socializmu (pramene a metodológia). *Múzeum*. 2020, 3.
- Denková, Zuzana. 2017. Zamestnanci Rudných baní, n. p. Banská Štiavnica, ich kultúrne potreby a voľný čas (s akcentom na aktivity zastrešované zamestnávateľom). [ed.] Miroslav Lacko. *Montánna história*. 2017, 8/9, s. 358-380.
- Ferenčuhová, Slavomíra, a iní. 2009. *Město: proměnlivá ne/samozřejmost*. s.l. : Pavel Mervart, 2009. s. 256. ISBN:978-80-86818-86-3.
- Fojtík, Karel. 1966. Některé aspekty vývoje kultury v průmyslovém městě. *Zprávy Oblastního muzea jihovýchodní Moravy v Gottwaldově*. 1966, s. 130 - 135.
- Fojtík, Karel. 1953. Příspěvek k poznání způsobu života dělnické třídy v Brně v druhé polovině XVIII. a první polovině XIX. století. *Český lid*. 1953, Zv. 40, 1, s. 58 - 65.
- Franc, Martin a Knapík, Jiří. *Volný čas 1957 - 1967 : Dobové diskuse a vymezení*. [Online] [Dátum: 26. február 2015.] <http://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=283>.
- Franc, Martin. 2015. Životní styl a každodennost v Československu v padesátých a šedesátých letech 20. století. [ed.] Jaroslav Pažout. *Každodenní život v Československu 1945/48 - 1989*. Praha - Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů - Technická univerzita v Liberci, 2015, s. 18-34.
- Gabaľ, Andrej. 1978. K charakteristike dosiahnutého stupňa vo vývoji spoločnosti a k úlohe robotníckej triedy. [aut. knihy] Holotíková Zdenka. *Slovensko v období dobudovania základov socializmu*. Bratislava : Ústav marxizmu - leninizmu ÚV KSS, 1978, s. 269 - 294.
- Gajdoš, Peter. 2002. *Človek-spoločnosť-prostredie : vybrané problémy priestorovej sociológie*. Bratislava : Sociologický ústav SAV, 2002. s. 374. ISBN 80-855444-15-6.
- Garth Jowett, Victoria O'Donnell. 2006. *Propaganda and Persuasion*. s.l. : Sage, 2006. s. 422. 9781412908986.
- Geertz, Clifford. 2000. *Interpretace kultur: vybrané eseje*. [prekl.] Václav Hubinger, Hana Červinková a Hedvika Humlíčková. s.l. : Sociologické nakladatelství, 2000. s. 565. 8085850893, 9788085850895.
- Gennep, Arnold van. 1997. *Přechodové rituály*. [prekl.] Helena Beguivinová. Praha : Lidové noviny, 1997. s. 179. 80 - 7106 - 178 - 6.
- Gindl, Jozef. 1969. Pohľad na sociálne a rodinné pomery banskoštiavnického banského robotníka za feudalizmu a kapitalizmu. *Zborník pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici*. 1969, 15, s. 7-34.
- Goffman, Erving. 1971. *Relations in Public: Microstudies of the public order*. New York : Basic Books, 1971. s. 396.
- Hendl, Jan. 2008. *Kvalitativní výzkum*. Praha : Portál, 2008. s. 408. ISBN 978-80-7367-485-4.
- Hlôšková, Hana. 2008. *Individuálna a kolektívna historická pamäť (vybrané folkloristické aspekty)*. Bratislava : Ústav etnológie SAV, 2008. s. 118. ISBN 978-80-223-2580-6.
- Hobsbawm, E. 2007. *Introduction: Inventing Traditions*. [aut. knihy] E. Hobsbawm a T. Ranger. *The Invention of Tradition*. Cambridge : Univerzity Press Cambridge, 2007, s. 1 - 14.
- Hobsbawm, E. 2007. *Mass-Producing Traditions: Europe, 1870—1914*. [aut. knihy] E. Hobsbawm a T. Ranger. *The Invention to Tradition*. Cambridge : Univerzity Press Cambridge, 2007, s. 263 -309.
- Chorvát, Ivan. 2010. *Voľný čas na Slovensku v sociologickej perspektíve*. [aut. knihy] Chorvát Ivan. *Voľnočasové aktivity obyvateľov Slovenska: poznatky z aktuálnych výskumov*. Bratislava : Sociologický ústav SAV, 2010, s. 10-99.
- Luther, Daniel. 1999. *Ideológia spoločenskej zmeny a život obyvateľov mesta*. [ed.] Peter Salner a Zuzana Beňušková. Bratislava : Ústav etnológie SAV, 1999, *Diferenciácia mestského spoločenstva v každodennom živote*, s. 7 - 17.
- Jordan, Bill. 1999. *Úloha výskumníkovy biografie v biografickém výzkumu*. [ed.] Zdeněk Konopásek. *Otevřená minulost. Autobiografická sociologie státního socializmu*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 1999, s. 57 - 73.

- Kalinová, Lenka. 2007. Společenské proměny v čase socialistického experimentu. Praha : Academia, 2007. s. 363. ISBN 978-80-200-1536-5.
- Kaplan, Karel. 1991. Československo v letech 1945 - 1948. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1991. s. 153. ISBN 80-04-25699-6.
- Kaplan, Karel. 2007. Proměny české společnosti 1948 - 1960. Česká společnost po roce 1945. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. s. 311. 978-80-7285-079-2.
- Keller, Jan. 1995. Úvod do sociologie. Praha : Sociologické nakladatelství, 1995. s. 186. ISBN 80-85850-06-0.
- Lane, Christel. 1981. The Rites of Rulers. Ritual in Industrial Society - The Soviet Case. London : Cambridge: Cambridge University Press, 1981. s. 320 s. . ISBN 9780521283472.
- Lečšák, Milan. 1996. Slovenské svadby. Bratislava : Prebudená pieseň, 1996. s. 312. ISBN 8096717995.
- Lefebvre, Henri. 1991. Critique of Everyday Life. Londýn : Verso, 1991. s. 283. ISBN 0-86091-340-6.
- Lenderová, Milena, Jiránek, Tomáš a Macková, Marie. 2017. Z dějin české každodennosti. s.l. : Nakladatelství Karolinum, 2017. s. 471. ISBN 978-80-246-3510-1.
- Lichner, Marián, [ed.]. 2002. Banská Štiavnica - svedectvo času. Banská Bystrica : Štúdio Harmony, 2002. s. 256. ISBN 80-968547-8-X.
- Maffesoli, Michel. 1989. The Sociology of Everyday Life (Epistemological Elements). 1989, 37 (1), s. 1-16.
- Miroslav Vaněk, Pavel Mucke, Hana Pelikánová. 2007. Naslouchat hlasum paměti. Teoretické a praktické aspekty orální historie. Praha : s.n., 2007.
- Možný, Ivo. 2002. Sociologie rodiny. Praha : Sociologické nakladatelství, 2002. s. 247. Zv. 8. ISBN 80-86429-05-09.
- Musil, Jiří. 1985. Lidé a sídliště. Praha : Svoboda, 1985. s. 333.
- Musil, Jiří. 1967. Sociologie soudobého města. Praha : Svoboda, 1967. s. 324. ISBN 2513067.
- Paluda, Štefan. 1981. Odbory a kultura v socialistickej spoločnosti. Bratislava : Vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1981. s. 136. Zv. Knižnica odborára, Zväzok 4/81.
- Paríková, Magdaléna. 2012. Medzinárodný deň žien - úcta k žene v socialistickej každodennosti. [aut. knihy] Zuzana Profantová. Žili sme v socializme I. Bratislava : Ústav etnológie SAV, 2012, s. 242 - 260.
- Premeny socialistických sviatkov. Leščák, Milan. 2002. [ed.] Zita Škovierová. Bratislava : Katedra etnológie a kultúrnej antropológie FiF UK, 2002, Tradícia a spoločensko-politické zmeny na Slovensku po 2. svetovej vojne, s. 128-136.
- Profantová, Zuzana a kol. 2012. Žili sme v socializme I. : kapitoly z etnológie každodennosti. Bratislava : Ústav etnológie SAV, 2012. s. 350. ISBN 978-80-88997-49-8.
- Profantová, Zuzana. 2007. Naratívna každodennosť v kontexte sociálno-historickej retrospektívy. Malé dejiny veľkých udalostí III. . Etnologické štúdie 14. Bratislava : Ústav etnológie SAV, 2007. s. 207 s. . ISBN 978-80-88997-41-2.
- Roth, Klaus a Roth, Juliana. 1990. The System of Socialist Holidays and Rituals in Bulgaria. Ethnologia Europea. 1990, Zv. XX., s. 107-120.
- Rychlík, Jan. 2015. Každodennosť v Československu v období tzv. normalizace. [ed.] Jaroslav Pažout. Každodenní život v Československu 1945/48 - 1989. Praha - Liberec : Ústav pro studium totalitních režimů - Technická univerzita v Liberci, 2015, s. 34-50.
- Silverman, David. 2005. Ako robiť kvalitatívny výskum. Banská Bystrica : s.n., 2005.
- Skalníková, Oľga. 1975. Některá specifika slovenské hornickej kultury. Studie z dejin hornictví. 1975, 6, s. 91 - 95.
- Staufenbiel, Fred. 1978. Kultúrne potreby robotníckej triedy. Vývin kultúrnych potrieb a ich pôsobenie v ekonomickom reprodukčnom procese. [prekl.] Jirka Hrubá. Bratislava : Práca - Vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1978. s. 160. 74 - 047 - 78.
- Takáč, Tibor. 1983. Baníctvo na Slovensku na prelome 30. - 40. rokov 20. storočia. Zborník Slovenského banského múzea. 1983, XI., s. 19 - 35.
- Verdery, Katherine. 2002. Anthropology of Socialist Societies International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences. [ed.] Smelser Neil a Baltes Paul B. Amsterdam : Pergamon Press, 2002.
- Vozár, Jozef a Gindl, Jozef. 1968. Banská Štiavnica a okolie. Banská Bystrica : s.n., 1968.

Názov projektu: Dejiny knižnej kultúry: dejiny knižníc v Banskej Štiavnici - významnej lokalite UNESCO

Anotácia: Prezentácia dejín knižnej kultúry Banskej Štiavnice formou knižnej publikácie a propagačných materiálov. Knižná monografia prinesie zhrňujúce poznatky k dejinám banskoštiavnických knižníc od 15.-20. storočia. Pozornosť bude venovaná cirkevným, školským, meštianskym, inštitucionálnym a osobným knižniciam, ich vývoju v súvislosti s dobovými reáliami, charakteristike ich obsahovej, jazykovednej a provenienčnej skladbe na základe štúdia archívnych dokumentov, zachovaných knižničných katalógov a knižných diel z jednotlivých knižníc uchovávaných v Slovenskom banskom múzeu a v ďalších pamäťových fondových inštitúciách na Slovensku a v zahraničí (Slovenský banský archív v Banskej Štiavnici, Štátny archív v Banskej Štiavnici, Banskej Bystrici, Maďarské národné múzeum, Maďarská národná knižnica, Maďarský národný archív v Budapešti, Univerzita v Miškolci, Univerzita v Šoproni, Národná knižnica ČR, Rakúska národná knižnica, Rakúsky štátny archív vo Viedni, Slovenská národná knižnica v Martine, Univerzitná knižnica v Bratislave a v ďalších). Textová časť publikácie bude dopĺňať bohatá fotodokumentácia zachovaných prameňov. Projekt je završením dlhoročnej práce, ktorej vyústením je napísanie monografie.

Riešiteľka: Mgr. Adriana Matejková, PhD.

Výskumné lokality: mesto a okres Banská Štiavnica.

Teoretické východiská: dejiny knižnej kultúry a knižníc v Banskej Štiavnici, pasportizácia starých tlačí a písomných prameňov, stredoeurópsky kontext.

Metodológia: heuristika, pramenný výskum (výskum múzejných zbierok, kultúrnych pamiatok, archívnych prameňov, tlačovín, odbornej literatúry a pod.), analýza a zhodnotenie prameňov, komparácia (porovnanie s inými banskými mestami, regiónmi na Slovensku a v stredoeurópskom regióne).

Význam a potreba výskumu: uchovávanie poznatkov o dejinách knižnej kultúry pre budúcnosť, sprístupnenie a propagácia témy dejín knižnej kultúry a dejín knižníc v Banskej Štiavnici pre širšiu verejnosť.

Výstupy: databáza, vedecké a odborné výstupy – odborné a materiálové štúdie, pramenná publikácia Dejiny knižníc Banskej Štiavnice a okolia: sprievodca dejinami knižnej kultúry, vzdelávacie výstupy: edukatívne webináre, online prezentácie a výstavy s kvízmi pre verejnosť, popularizačné, marketingové výstupy pre e-shop: kalendáre – stolové, nástenné, malé, pohľadnice, perá, záložky do kníh, bloky s motívami zdigitalizovaných starých tlačí.

Časový harmonogram výstupov:

- **2022 – 2023:** priebežné publikovanie čiastkových výsledkov výskumu.
- **2022 – 2023:** pasportizácia knižnica, archívny výskum k dejinám knižníc – katalógy zachovaných knižníc, heuristika prameňov, výskum pamiatok; digitalizácia pamiatok; príprava štúdií, publikácie so zameraním na dejiny súkromných osobných knižníc, školských, inštitucionálnych a spolkových, knižný sprievodca po zachovaných historických knižných fondoch v Banskej Štiavnici, príprava žiadostí o granty
- **2024:** príprava a vydanie publikácie, príprava edukatívnych a marketingových výstupov so zameraním na dejiny knižnej kultúry a knižníc v Banskej Štiavnici (webináre, prednášky, online prezentácie a výstavy).

Výskum archívnych a knižničných dokumentov bude realizovaný v inštitúciách: Slovenský národný archív - Slovenský banský archív v Banskej Štiavnici, Štátny archív v Banskej Štiavnici, Banskej Bystrici, Maďarské národné múzeum, Maďarská národná knižnica, Maďarský národný archív v Budapešti, Univerzita v Miškolci, Univerzita v Šoproni, Národná knižnica ČR, Rakúska národná knižnica, Rakúsky štátny archív vo Viedni, Slovenská národná knižnica v Martine, Univerzitná knižnica v Bratislave a v ďalších.

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, Mesto Banská Štiavnica, Banskobystrický samosprávny kraj, sponzori, projekty:

- Mzdové náklady – SBM;

- Náklady na SC na Slovensku, Maďarsku, Rakúsku a Čechách – náklady SBM + externé finančné zdroje);
- Externé finančné zdroje – projekty – tlačovina, autorské honoráre, digitalizácia dokumentov.
- Autorské honoráre:
 - o honorár za zostavenie publikácie: 1 osoba/800,00 € (zostavenie publikácie, obsahovej náplne, komunikácia, príprava a realizácia projektu)
 - o honorár pre fotografov: 1 osoba/500,00 €
 - o honorár za grafický návrh publikácie, zalomenie, predtlačové korekcie: 1 osoba/500,00 €:
- Personálne náklady:
 - o jazyková a redakčná úprava textov: 1osoba/500,00 €
 - o preklad do anglického jazyka: 1 osoba/500,00 €
 - o digitalizácia dokumentov /slovenské a zahraničné inštitúcie/: 1000,00 €
 - o Medzi personálne náklady sú zaradené odmeny za preklad do anglického jazyka, odmeny za redakčné práce a jazykovú korektúru textov v rozsahu 180 normostrán.
- Polygrafické náklady súvisiace s výrobou publikácie: náklady na tlač publikácie v náklade 500 kusov: 5400,- €
- Návrh a tlač propagačných materiálov (cca 1000 ks): 1000,00 €
- Predpokladaná cena publikácie bude 15,00 € za kus, predpokladaný náklad bude 500 ks. Z toho bude 150 kusov nepredajných. Do predaja bude zaradených 350 kusov publikácie. Predpokladané výnosy budú predstavovať sumu 5250,00 € (350 kusov x 15,00 €)

Kľúčová bibliografia a pramene:

- BAKER, Adalbert. Beiträge zum Geistleben der Schemnitzer Waldbürger im XV.-XVII. Jahrhundert. In *Karpathenland*, 1936, roč. 9, č. 1, s. 9-16, č. 2, s. 41-49, č. 3, s. 67-72.
- BREZNYIK, János. *A selmecbányai ágost. hitv. evang. egyház és líyceum története*. Selmecbánya: Joerges Ágost özvegyénel, 1883-1889, zv. 1-2.
- ČÍČAJ, Viliam. *Knižná kultúra na strednom Slovensku v 16.-18. storočí*. Bratislava: Veda, 1985.
- DRAHOS, I., KISS, A., TÁRJÁN, A.: *A selmeczi műemlékkönyvtár kötete katalógusa*. Miskolc: Nehézipari Műszaki Egyetem, 1973.
- IVÁNKA, E. Két magyarországi plebániái könyvtár a XV. században. In *Századok*, 1938, roč. 72, č. 7-8, s. 320-334.
- KUZMÍK, Jozef. *Knižnice na Slovensku*. Martin: Matica slovenská, 1954.
- MATEJKOVÁ, Adriana. Knižnice v Banskej Štiavnici. In LICHNER, Marián a kol. *Banská Štiavnica: svedectvo času*. Banská Bystrica: Štúdio Harmony, 2002, s. 201-204.
- MATEJKOVÁ, Adriana. Ján Tadeáš Peithner a jeho osobná knižnica. In DENKOVÁ, Zuzana – KAMENICKÝ, Miroslav (eds.). *Vivat akadémia Banská Štiavnica: zborník z konferencie konanej pri príležitosti 250. výročia založenia Baníckej akadémie*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 2013, 84-92.
- MATEJKOVÁ, Adriana. Knižnica banskoštiavnickej Baníckej a lesníckej akadémie. In *Zborník Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici XX*. Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 2004, s. 167-169.
- MATEJKOVÁ, Adriana. Knižnice študentských literárnych spoločností pôsobiacich na Evanjelickom lýceu v Banskej Štiavnici. In *Zborník Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici XXI*. Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 2007, s. 65-74.
- MATEJKOVÁ, Adriana. Školské a spolkové knižnice v Banskej Štiavnici do roku 1918. In AUGUSTÍNOVÁ, Eva a kol. *Knižnice ako fenomén kultúrneho dedičstva Slovenska a Slovákov*. Žilina: Žilinská univerzita, 2017, s. 47-100.
- MATEJKOVÁ, Adriana. Zachované historické knižné fondy v Slovenskom banskom múzeu. In DOMOVÁ, Miroslava (ed.). *Kniha 1999-2000*. Martin: Slovenská národná knižnica, 2001, s. 50-59.
- PASIJAR, Štefan. *Dejiny knižníc na Slovensku*. Bratislava: SPN, 1977.
- VOŽÁR, Jozef. Odstahovanie vysokej baníckej a lesníckej školy z Banskej Štiavnice a jej začiatok boja za jej obnovenie. In *Zborník Slovenského banského múzea IV*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 1968.

ZSÁMBOKI, László. *Selmectől Miskolcig*. Miskolc Nehézipari Műszaki Egyetem, 1985.

Archívne fondy: Mestský magistrát Banská Štiavnica. Štátny archív Banská Bystrica – pobočka Banská Štiavnica, rôzne fondy – Slovenský národný archív - Slovenský banký archív v Banskej Štiavnici, Maďarský národný archív v Budapešti, Rakúsky štátny archív vo Viedni
Zbierkové predmety, tlačoviny: Slovenské banské múzeum, Štátny archív Banská Bystrica – pobočka Banská Štiavnica, Maďarské národné múzeum v Budapešti, Univerzita v Miškolci, Univerzita v Šoproni, Maďarská národná knižnica v Budapešti, Národná knižnica ČR, Rakúska národná knižnica, Slovenská národná knižnica v Martine, Univerzitná knižnica v Bratislave

4. Nové vedecko-výskumné projekty

Názov: Transformácia regiónu Horná Nitra a ukončenie ťažby hnedého uhlia

Perspektíva: Transformácia na Hornej Nitre : Identita baníka v čase

Anotácia: Slovensko čakajú obrovské štrukturálne zmeny v oblasti baníctva. Zastavenie ťažby uhlia zasiahne viacero regiónov Slovenska, ale hlavne sa dotkne regiónu Horná Nitra. Transformácia prináša baníkom nielen stratu zamestnania (ekonomický dopad), ale aj istôt, hodnôt či baníckej identity, núti ich zmeniť spôsob života i zmýšľania (sociálny dopad). Ako sa so zmenami vyrovnávajú, ako sa adaptujú a chápu sociálno-ekonomické premeny a aký majú vplyv na ich každodennosť, bude predmetom výskumu.

Výskum transformácie na Hornej Nitre bude prebiehať komplexne – z pohľadu odborníkov viacerých vedných disciplín.

Etnologický výskum bude zameraný na témy identity baníka, jeho rodiny a ich každodenného života - aké naratívy a spomienky sa viažu k ich práci a k fyzickým miestam na ich pracoviskách, ako vyzerá ich bežný pracovný deň/ich sviatočný deň? Aké nové povolanie si vedia predstaviť vykonávať? Ako vidia svoju budúcnosť? Keďže sa jedná o dlhodobý viacročný výskum a proces transformácie už začal, hlavných výskumných otázok bude viacero – adaptácia baníkov na začaté procesy transformácie - ako sa baníci stavajú k týmto zmenám, ako reagujú na akčný plán štátu? Rozumejú environmentálnym dôvodom útlmu baníctva? Ako vnímajú v tomto kontexte postoje Európskej Únie? Ako na to reagujú ich rodiny? Výskum bude rozvrhnutý do niekoľkých rovín (mestské/dedinské prostredie), keďže región Horná Nitra zahŕňa niekoľko okresných miest a okolité obce, bude treba presne vymedziť výskumné lokality. Prvou skúmanou lokalitou bude Handlová, kde prebehne prvá fáza etnologického výskumu pomocou naratívnej metódy (prostredníctvom štruktúrovaných rozhovorov). Cieľom bude zachytiť proces transformácie spoločnosti na príklade baníckych rodín – jeho adaptácie na vzniknutú situáciu a poukázať na zmeny, ktoré nastanú v jeho spôsobe života.

Riešiteľka: Mgr. Helena Galková

Spoluriešitelia: Ing. Lubomír Lužina, PhDr. RNDr. Richard Senček, PhD.

Metodológia: oral history, hĺbkové semi-štruktúrované rozhovory, materiálna kultúra, naratívna metóda. Časozberný výskum opakovaný návrat do lokality – každé dva-tri roky.

Teoretické východiská:

- témy identity baníka, baníckej rodiny, každodennosti
- reziliencia a adaptácia v čase transformácie

Časový harmonogram výskumu:

- r. 2021 (november/december) stanovenie a rozvrhnutie úloh, nastavenie teórií, logistika jednotlivých etáp – ako sa bude realizovať výskum, doprava, výber lokalít výskumu (Handlová = 1. lokalita výskumu)
- r. 2022 predbežný výskum: kontakty, získavanie respondentov a informácií k výskumu (konkretizácia lokalít a pod.)

- zmapovanie lokality, oboznámenie sa s prostredím (informovanie starostov/primátorov o prebiehajúcom výskume)
- príprava štruktúrovaných dotazníkov, rozhovory
- r. 2023 spracovanie výskumných materiálov
- predbežné výstupy: článok/štúdia o výskume v Zborníku SBM, ktorý bude venovaný Handlovej
- r. 2024 opätovný návrat do lokality, dopĺňujúce výskumy

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, finančná podpora zo štátneho rozpočtu - Fond na spravodlivú transformáciu – viac tu: https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2021/02/Podporny-dokument-k-FST-v1_09022021.pdf

Kľúčová bibliografia a pramene:

- HOLEC, G. 1968: Staré odstavené uhoľné bane na Slovensku. In Zborník Slovenského banského múzea, Banská Štiavnica, č. 4., s. 83 – 100.
- HRONČEK, Pavel a Ivan HERČKO, 2014. LOŽISKÁ A LOKÁLNE VÝSKYTY UHLIA NA SLOVENSKU A ICH GEOLOGICKÝ PRIESKUM A VÝSKUM. Quaestiones rerum naturalium, Fakulta prírodných vied UMB v Banskej Bystrici. 2014, č. Vol. 1, No. 1, 2014, s. 88–177. ISSN 1339-7907.
- KLADIVÍK, E. 1995: Počiatky ťažby uhlia v Novákoch do roku 1945. In Spravodaj Banského výskumu, roč. 35, č. 2 – 3, s. 55 – 61.
- MICHALE, I., HRIC, M. 2000: 90 rokov priemyselnej ťažby uhlia v Bani Handlová. In Spravodaj Banského výskumu, roč. 40, č. 1, s. 23 – 30.
- MURÍN, P. 1972: Vývoj uhoľného baníctva na Slovensku po roku 1918. In: Zborník Slovenského banského múzea, Banská Štiavnica č. 7, s. 293 – 299.
- NOVÁK, J. 1992: Handlovské uhoľné bane v období I. ČSR. In Spravodaj Banského výskumu, roč. 32, č. 4, s. 139 – 142.
- PÖSS, O. 1992: Začiatky ťažby uhlia a prvé povrchové technické diela v Handlovských uhoľných baniach. In Spravodaj Banského výskumu, roč. 32, č. 4, s. 137 – 138.
- REIFF, I. a kol. 2009: 100 rokov priemyselnej ťažby uhlia Baňa Handlová. Banská agentúra, Košice, 160 s.
- VOZÁR, J. 1992: Najstaršie správy o výskytoch uhlia v Handlovej a pokusoch s jeho využívaním. In Spravodaj Banského výskumu, roč. 32, č. 4, s. 119 – 122.
- ZÁMORA, P. a kol. 2003: Dejiny baníctva na Slovensku. 1. diel. Zväz hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie na Slovensku, Košice, 327 s. a ZÁMORA, P. a kol. 2004: Dejiny baníctva na Slovensku. 2. diel. Banská agentúra, Košice, 303 s.
- ZÁNI, F. a kol. 1984: 75 rokov priemyselnej ťažby uhlia v Handlovej (1909 – 1984). Osveta, Martin, 85 s. + literatúra uvedená k téme zvykoslovnia, sviatkovania i umeleckému prejavu baníkov

Názov: Transformácia regiónu Horná Nitra a ukončenie ťažby hnedého uhlia

Perspektíva: Pasportizácia bansko-technických objektov v regióne Horná Nitra

Anotácia: Ťažba uhlia v regióne Hornej Nitry dostala charakter priemyselnej ťažby po roku 1909, vybudovaním priemyselného závodu v Handlovej. Súčasne s baňou vybudovali aj tepelnú elektrárňu. Až do začiatku 2. polovice 20. storočia bola najvýznamnejšou uhoľnou baňou na Slovensku. V povojnovom období otvorili bane v Novákoch a Cígli. V 70-tych rokoch vznikol po reorganizácii koncern, ktorý zastrešoval nielen ťažobné závody, ale aj projektovanie, banský výskum, strojársku výrobu a banskú záchrannú stanicu. Privatizáciou vznikla akciová spoločnosť Hornonitrianske bane Prievidza, a.s. Výpočet zásob a investičná príprava pre ťažobné prevádzky predpokladali ťažbu do roku 2030. Zmeny v energetike a predovšetkým požiadavky na zlepšenie kvality životného prostredia (zníženie emisií), priniesli v 21. storočí zásadné zmeny v ťažbe uhlia a vyvrcholili plánom likvidácie uhoľného baníctva do roku 2023. Rozhodnutie ukončiť ťažbu znamená transformáciu celého regiónu, podporovanú štátnou pomocou. Zatvorenie uhoľných baní predstavuje bezpečnostné práce v podzemí, rekultiváciu povrchu,

asanácie bývalých uhoľných ťažobných lokalít. Výskumný projekt má za cieľ postupovať od analýzy materiálov dokumentujúcich rozvoj uhoľného baníctva, ktorými múzeum disponuje k zisteniu aktuálneho stavu lokality. Postupne sa spracujú podklady pre pasportizáciu - realizuje archívny a literárny výskum celej lokality a jednotlivých technických objektov, vrátane technológií, ktoré sa využívali. Aktuálnu situáciu v teréne rieši identifikácia objektov v teréne, fotodokumentácia a filmovanie prevádzok v podzemí a na povrchu a dokumentácia podzemných a povrchových priestorov a areálov s cieľom vytvorenia databázy.

Spoločne tieto parciálne výskumné úlohy prinesú podklady pre cieľ úlohy Pasportizáciu objektov uhoľného regiónu Hornej Nitry. V priebehu riešenia uvedených úloh bude prebiehať primárny výskum v spojení s akvizíčnou činnosťou. Cieľom výskumu je zdokumentovať stavebný a technický rozvoj lokality z pohľadu pôsobenia banskej činnosti až po aktuálne prebiehajúcu záverečnú etapu baníctva v lokalite a aktualizovať dokumentáciu ťažby uhlia na Slovensku v zbierkovom fonde SBM.

Výskum bude prebiehať v niekoľkých súbežných líniiach – parciálnych výskumných úlohách, ktoré budú podkladom záverečnej etapy výskumu - vypracovania katalógu Bansko-technické pamiatky v lokalite Horná Nitra.

Parciálny výskum č. 1: *História bansko-technických objektov a ich význam z pohľadu banskej činnosti*

Riešitelia: PhDr. Daniel Harvan, Ing. Magdalena Sombathyová, PhDr., RNDr. Richard Senček, Ph.D., Mgr. Peter Jancsy, Ing. L. Lužina

Spoluriešitelia/spolupracovníci: Ing. arch. Tereza Bartošíková, PhD. (PÚ SR), Ing. Mária Dvončová (KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza)

Výskumná lokalita: Handlová, Nováky, Prievidza, Cígeľ, Čáry

Metodológia: pramenný výskum – štúdium literatúry a archívny výskum – bude sa realizovať v SBM, Slovenskom banskom archíve, závodných archívoch a podnikovom archíve. Heuristika - pramenný výskum v knižnici SBM, zbierkovom fonde SBM, v archíve SBM, vo fotoarchíve SBM, fotoarchívoch závodov HBP, a.s. a podnikového riaditeľstva. Následná analýza a kritické zhodnotenie.

Spracovanie databázy – katalógu zbierkových predmetov dokumentujúcich históriu závodov, používaných technológií, banických tradícií, života baníkov a tiež dokumentáciu ložiska z pohľadu geologických zbierok. Výskum bude realizovaný v zbierkových fondoch SBM, najmä Banská technika, Novšia história, Geológia a vo fotoarchíve SBM.

Význam a potreba výskumu: vyhodnotenie a lokalizovanie najcennejších stavieb a technológií, ich pasportizácia, spracovanie historického vývoja lokality a jednotlivých bansko-technických objektov, analýza pramenných materiálov vo fondoch SBM, spracovanie historickej, grafickej a mapovej dokumentácie k pasportizácii.

Výstupy: popis a vizualizácia objektov, technológií, techniky, odborné články, popularizačné príspevky – Montanrevue, zborník SBM, databáza, katalóg.

Možnosti spolupráce: Banícke spolky, odborníci z HBP a.s. , SBA, Pamiatkový úrad SR

Časový harmonogram výstupov:

- **2022 – 2023:** priebežné publikovanie čiastkových výstupov
- **2023:** publikovanie v Zborníku SBM (v monotematickom čísle venovanom výskumu baníctva na Hornej Nitre)
- **2024:** katalóg objektov banskotechnického charakteru
- **priebežne, najneskôr 2024:** príprava materiálov k podnetu na zápis vybraných objektov za národné kultúrne pamiatky

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, sponzori

Mzdové náklady: riešitelia, cestovné náklady, honoráre externým spolupracovníkom

Parciálny výskum č. 2: *Dokumentácia bansko-technických objektov, technológií a výrobných zariadení*

Riešiteľ: Ing. Lubomír Lužina

Spoluriešitelia/spolupracovníci: pracovníci HBP a. s., Ing. arch. Tereza Bartošíková, PhD. (PÚ SR)

Výskumná lokalita: Handlová, Nováky, Prievidza, Cígel, Čáry

Metodológia:

Fotodokumentácia a filmovanie banských prevádzok, objektov, strojného zariadenia, GPS popis. V spolupráci s PÚ SR a využitím jeho digitalizačného strediska a moderných technológií (dron, 3D skenovanie). Časozberná dokumentácia podzemných a povrchových priestorov a areálov, vytvorenie databázy.

Význam a potreba výskumu: zachovanie obrazovej dokumentácie bansko-technických, ale aj iných objektov skúmanej lokality, aktuálneho stavu a zmien v priebehu procesu transformácie

Výstup: topografia a aktuálna dokumentácia objektov zaradených do pasportizácie, on-line prezentácie, materiálová štúdia, popularizačné články

Časový harmonogram výstupov:

- **2022 – 2024:** priebežné publikovanie čiastkových výskumov, on-line prezentácie, materiálová štúdia, popularizačné články

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, sponzori

Mzdové náklady: riešitelia, cestovné náklady, honoráre externým spolupracovníkom

Možnosti spolupráce: pracovníci HBP a.s, banícke spolky, fotografi z daných lokalít

Parciálny výskum č. 3: Materiálová analýza

Riešitelia: Ing. Lubomír Lužina, Ing. Magdalena Sombathyová

Metodológia: Kvalitatívna analýza hmotných prameňov súčasného uhoľného baníctva v lokalite Horná Nitra. Vytvorenie kritérií akvizičnej činnosti a selekcia výberu akvizícií podľa stanovených kritérií. Primárny výskum – akvizičná činnosť. Vytvorenie tezauru k téme.

Význam a potreba výskumu: záchrana hmotných pamiatok súvisiacich s ťažbou uhlia v regióne Hornej Nitry, možnosť zachovania kontinuity tvorby zbierkového fondu SBM.

Výstupy: akvizície, materiálové štúdie, inovácia expozície v Handlovej, výstavy, tezaurus

Možnosti spolupráce: Hornonitrianske bane Prievidza, banícke spolky, karpato-nemecké spolky, špecializované archívy

Časový harmonogram výstupov:

- **2022- 2024:** analýza fondov a iných hmotných prameňov a publikovanie výstupov v Zborníku SBM (v monotematickom čísle).

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, sponzori

Mzdové náklady: riešitelia, cestovné náklady, honoráre externým spolupracovníkom

Kľúčová bibliografia a pramene k parciálnym výstupom č. 1 – č. 4:

Dejiny baníctva 2, zostavovateľ Ing. Peter Zámora, Zväz hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie Slovenskej republiky, 2004, ISBN 80 96621

100 rokov priemyselnej ťažby uhlia na Slovensku, Zborník prednášok z medzinárodnej konferencie Handlová 26.jún 2009, vydali Hornonitrianske bane Prievidza, a.s., zostavila Siváková

Spravodaj 2-3-/95, Uhoľné baníctvo v Novákoch, Cígli, Obyciach a Jedľových Kostolánoch, referáty zo seminára vo Vyšnej Boci, 21.-22.6.1995, vydal Banský výskum Prievidza, evidenčné číslo ÚVTEI 76 022,

Quaestiones rerum naturalium, ISSN 1339-7907, Číslo 1 | Jún 2014, Univerzita M.Bella, Fakulta prírodných vied, Banská Bystrica, www.fpv.umb.sk/katedry/katedra-biologie-a-ekologie/veda-a-vyskum/casopis-quaestiones-rerum-naturalium/

Archívny výskum:

Slovenský banský archív, Banská Štiavnica

Hornonitrianske bane Prievidza a.s. podnikový archív

Handlová, Nováky, Čáry - závodné archívy

SBM archív a fotoarchív

Geologický ústav D. Štúra

Názov: Mocenské centrá a ich zázemie v 8.-11. storočí

Anotácia: Jednou zo skúmaných oblastí pre tzv. mocenské centrum 8.-11.storočia pri Slovenskej bráne /Hronský Beňadik, Tlmače, Starý Tekov/ bude terénny výskum lokality Hodruša s polohami Kerling a Rabenstein. Bude realizovaný terénny výskum v miestach prejavov baníckej činnosti (pingy, šachty, štôlne, pracovné terasy pri banských dielach...), ale aj v miestach predpokladaného trvalejšieho či sezónneho osídlenia. Možno predpokladať zistenie osídlenia nielen z obdobia konca stredoveku a začiatku novoveku, ale aj včasného i vrcholného stredoveku /11.-14. Storočie/. Nález keltského črepu z lokality nevyklučuje prospektorské práce Keltami okolo zmeny letopočtu. Výsledky budú priebežne publikované v odbornej a popularizačnej tlači, ďalších médiách, v roku 2021 sa bude realizovať medzinárodné kolokvium a 2022 medzinárodná konferencia k doterajším výsledkom projektu. V roku 2024 bude pripravená monografia do tlače.

Riešiteľ: PhDr. Jozef Labuda, CSc.

Spoluriešitelia: vedeckí pracovníci AU SAV v Nitre

Výskumná lokalita: Hodruša-Hámre, polohy Kerling a Rabenstein

Metodológia: terénne prospekčné metódy /geofyzika, magnetometria, georadarový prieskum, vrty, klasická sondáž/, využitie mapových podkladov LIDAR, využitie historických máp z prostredia archívov, vyhodnotenie solitérnych archeologických nálezov z doterajších zberov.

Výstupy: štúdiá, príspevok na konferenciu, záverečná správa

Časový harmonogram:

- **2020:** za SBM realizovaná obhliadky lokality s predbežným plánom lokalizácie sond a vrto, výber historických máp v SBA B. Štiavnica, spracovanie literatúry k téme projektu
- **2021:** participácia SBM na terénnych prácach v zmysle záverov z porád vedenia AÚ SAV. Spolupráca na príprave medzinárodného kolokvia k doterajším výsledkom projektu
- **2022:** Participácia SBM na terénnych prácach v zmysle záverov z porád vedenia AÚ SAV. Spolupráca na príprave medzinárodnej konferencie k doterajším výsledkom projektu.
- **2023:** Participácia SBM na terénnych prácach v zmysle záverov z porád vedenia AÚ SAV. Spracovanie záverečnej správy z terénnych výskumných prác ako podkladu k spoločnej monografii z úlohy

Finančné zabezpečenie úlohy: AÚ SAV, čiastočne SBM

Kľúčová bibliografia a pramene:

DURBÁK, M a kol. 2017: Odkazy minulosti II, Banské technické a kultúrne pamiatky lokality UNESCO Banská Štiavnica a Štiavnické Bane. Vyd. Banskoštiavnicko-hodrušský banícky spolok Banská Štiavnica, Banská Štiavnica, 191 strán.

KAŇA, R. a kol. 2016: Odkazy minulosti, Banské technické a kultúrne pamiatky lokality UNESCO Hodruša-Hámre. Vyd. Banskoštiavnicko-hodrušský banícky spolok Banská Štiavnica, Banská Štiavnica, 191 strán.

KAŠIAROVÁ, E. 2010: Banícka a hutnícka minulosť Slovenska v kartografických pamiatkach. Vyd. Zväz ťažob. Priemyslu a geológie SR, Banská agentúra, Košice, 191 strán.

KODĚRA, M. et al. 1986: Topografická mineralógia Slovenska I. diel, Vydavat. Veda SAV, Bratislava.

LABUDA, J. 2003: Výskum na žile Špitaller v Banskej Štiavnici. AVANS za rok 2002, Nitra AÚ SAV, s. 79.

LABUDA, J. 2007: O výskume „jednej pingy“ na žile Bieber v Banskej Štiavnici /2005-2007/. In: Stříbrná Jihlava 2007. Archeologické výzkumy na Vysočině, suppl. 1, Jihlava, s. 278-281.

LABUDA, J. – JANCSY, P. 2014: Žila Špitaller a počiatky baníctva v Banskej Štiavnici. In: Acta rerum naturalium 16, Jihlava, s. 165-170.

LABUDA, J. 2016: Glanzenberg v Banskej Štiavnici. Archeologický výskum zaniknutej lokality. Banská Štiavnica, 127 strán.

Smolka, J. a kol., 2005: Záverečná správa geologickej úlohy č.0400 „Zriadenie banskoštiavnického Geoparku“, Geofond, Bratislava

Názov: Montánno-archeologický výskum žily Špitaller a jej okolia v štiavnickom rudnom revíri

Anotácia: Prvotne dobývanou rudnou žilou v štiavnickom rudnom revíri bola rudná žila Špitaller a SBM má s ňou dlhšiu dobu „reálne spojenia“. Jej línia totiž prechádza južnými svahmi vrchu Glanzenberg/tu sa realizuje archeologický výskum SBM od roku 1981 dodnes/, v centre MPR sa nachádza šachta Kaufhaus a v jej spodnej časti zakončenie expozície múzea o histórii dedičnej štôlne Glanzenberg. Areál BMP je „založený“ na tejto žile so šachtou Ondrej. Takmer 20 km dlhá línia rudnej žily prechádza priestormi sídliskovej zástavby mesta B. Štiavnica a obce Štiavnické Bane, pásmami lesa, lúk. Vidieť tu prejavy baníckej činnosti /pingy, prekopy, povrchové dobývky, haldy hlušiny, haldy trosky.../ , ktoré neboli doteraz skúmané a zdokumentované. Časť z nich sa archeologicky preskúma a všetky sa kartograficky a fotograficky zdokumentujú.

Riešiteľ: PhDr. Jozef Labuda, CSc.

Spoluriešitelia: Mgr. Peter Jancsy za SBM (geológ); SPŠ S. Mikovíniho – terénna dokumentácia objektov v systéme GPS

Výskumná lokalita: Banská Štiavnica

Metodológia: Terénna dokumentácia reliktov po ťažbe /GPS/, ich zakreslenie do mapy. Archeologická prospekcia s využitím prírodovedných prospekčných metód v miestach ping, povrchových dobývok s cieľom určenia datovania baníckych prác, prípadne zachytenia sídliskových objektov. Geologicko-mineralogická spracovanie priestoru žily Špitaller, štruktúra vrstiev s výskytom minerálov a ich vplyv na etapizáciu ťažby.

Výstupy: Nálezové správy z jednotlivých etáp výskumu v teréne/ Glanzenberg, nové lokality/, publikačná činnosť v odbornej a popularizačnej tlači, prezentácia výskumov na domácich a zahraničných konferenciách

Časový harmonogram výskumu:

- **2021:** Archeologický výskum lokality Glanzenberg, 39. sezóna. Terénne obhliadky celej línie žily Špitaller s fotodokumentáciou prejavov baníckej činnosti, vytipovanie objektov pre budúce prospekčné a sondážne práce, archívny výskum, geologické spracovanie línie rudnej žily s možným dopadom na etapizáciu ťažby
- **2022:** Archeologický výskum lokality Glanzenberg, 40. sezóna. Prospekčné a sondážne práce vytipovaných objektov po línii rudnej žily /najmä voľné a nezastavané miesta v katastri Štiavnické Bane/. Zakreslenie objektov terénu do mapových podkladov /spolupráca s SPŠ S. Mikovíniho/. Priebežné publikovanie výsledkov výskumu.
- **2023:** Archeologický výskum lokality Glanzenberg, 41. sezóna. Prospekčné a sondážne práce vytipovaných objektov po línii rudnej žily /najmä voľné a nezastavané miesta v katastri Štiavnické Bane/. Akcent na výskum povrchových dobývok na úpäti Glanzenbergu s výskumom podzemia. Zakreslenie objektov terénu do mapových podkladov /spolupráca s SPŠ S. Mikovíniho/.
 - o Argenti fodina 2023 – prezentácia doterajších výsledkov projektu.
- **2024:** Spracovanie nálezovej správy z výskumu, monotematické publikovanie výstupov projektu, začlenenie výstupov do existujúcich trás náučných chodníkov.

Finančné zabezpečenie úlohy: Externé zdroje podľa sledovaných výziev, SBM

Kľúčová bibliografia a pramene:

DURBÁK, M a kol. 2017: Odkazy minulosti II, Banské technické a kultúrne pamiatky lokality UNESCO Banská Štiavnica a Štiavnické Bane. Vyd. Banskoštiavnicko-hodrušský banícky spolok Banská Štiavnica, Banská Štiavnica, 191 strán.

KAŇA, R. a kol. 2016: Odkazy minulosti, Banské technické a kultúrne pamiatky lokality UNESCO Hodruša-Hámre. Vyd. Banskoštiavnicko-hodrušský banícky spolok Banská Štiavnica, Banská Štiavnica, 191 strán.

KAŠIAROVÁ, E. 2010: Banícka a hutnícka minulosť Slovenska v kartografických pamiatkach. Vyd. Zväz ťažob. Priemyslu a geologie SR, Banská agentúra, Košice, 191 strán.

KODĚRA, M. et al. 1986: Topografická mineralógia Slovenska I. diel, Vydavat. Veda SAV, Bratislava.

LABUDA, J. 2003: Výskum na žile Špitaller v Banskej Štiavnici. AVANS za rok 2002, Nitra AÚ SAV, s. 79.

- LABUDA, J. 2007: O výskume „jednej pingy“ na žile Bieber v Banskej Štiavnici /2005-2007/. In: Stříbrná Jihlava 2007. Archeologické výzkumy na Vysočině, supl. 1, Jihlava, s. 278-281.
- LABUDA, J. – JANCSY, P. 2014: Žila Špitáler a počiatky baníctva v Banskej Štiavnici. In: Acta rerum naturalium 16, Jihlava, s. 165-170.
- LABUDA, J. 2016: Glanzenberg v Banskej Štiavnici. Archeologický výskum zaniknutej lokality. Banská Štiavnica, 127 strán.
- Smolka, J. a kol., 2005: Závěrečná správa geologickej úlohy č.0400 „Zriadenie banskoštiavnického Geoparku“, Geofond, Bratislava

Názov: Hospodárske špecifiká banskoštiavnického okresu v rokoch 1918 – 1938

Anotácia: Predložený projekt sa zameriava na región stredného Slovenska, konkrétne na okres Banská Štiavnica a jeho hospodárske špecifiká. Časovo je vymedzený obdobím rokov 1918 – 1938, označovaným ako medzivojnové. Geopoliticky je ohraničený vznikom Československej republiky (ďalej ČSR) a vyhlásením autonómie Slovenskej krajiny (1938). Práca venuje pozornosť banskoštiavnickému okresu ako územnej jednotke v rámci Zvolenskej župy, resp. Slovenskej krajiny, pričom dôraz kladie na jeho politické centrum – mesto Banská Štiavnica.

Riešiteľ: PhDr. Daniel Harvan

Výskumná lokalita: Banská Štiavnica, Hodruša-Hámre, Vyhne

Teoretické východiská: kritické zhodnotenie hospodárskych špecifik konkrétneho regiónu stredného Slovenska (okresu Banská Štiavnica). Celoslovenský, stredoeurópsky kontext.

Metodológia: archívny výskum, priama metóda, ako základná metóda pri historickom výskume. Priamu konfrontáciu s prameňom doplní nepriama metóda. Dôležitá je aj komparácia s vytýčenými hospodárskymi javmi v celoštátnom meradle, resp. porovnanie hospodárskych výkazov podnikov pôsobiacich v regióne s výkazmi s celoštátnym vývojom. Pri výskume je možné pracovať aj s historickou štatistikou, napríklad pri ekonomickej bilancii, počte zamestnancov a pod. Aj výsledky týchto zistení je potrebné porovnať s politickou a hospodárskou situáciou štátu ako celku – komparácia.

Významnosť a potreba výskumu: Cieľom práce je spracovanie hospodárskeho vývoja vybraného regiónu stredného Slovenska, konkrétne banskoštiavnického okresu. Práca sa zameriava na priemyselnú oblasť stredného Slovenska spojenú s tradičnou ťažbou a spracovaním drahokovových/neskôr polymetalických rúd a jej centrum – mesto Banská Štiavnica. V rámci hospodárstva najväčší priestor venuje podniku Štátne banské riaditeľstvo, resp. závodom v jeho pôsobnosti (v Banskej Štiavnici a Hodruši). Okrem dominantného „ťažkého priemyslu“, organizačne začleneného do ŠBR, je cieľom projektu priblížiť aj ostatné podniky v skúmanom území a analyzovať ich význam, v regióne i v rámci Slovenska. Jednou z potenciálne zaujímavých otázok môže byť napríklad miera vplyvu niektorých odvetví priemyslu (napr. textilného, potravinárskeho) na znižovanie sociálneho napätia v regióne počas výpadkov spôsobených stagnáciou baníctva.

V chronologickom slede má projekt predložiť aj analýzu dôsledkov politických zmien (1918, 1938) na oblasť hospodárstva. Popri nich si bude všímať aj ďalšie udalosti, ktoré mali kľúčový dosah na premenu a vývoj hospodárstva a spoločnosti v sledovanom období (povojnová hospodárska kríza, konjunktúra, veľká hosp. kríza a pod. V prípade regiónu Banská Štiavnica je doteraz komplexne nespracovanou témou.

Výstupy:

Vedecké a odborné výstupy – štúdie, články, publikácia

Časový harmonogram výskumu:

- **2021-2022:** archívny výskum, výskum v zb. fondoch SBM, štúdium literatúry, výstup (účasť na konferencii, štúdia, článok)
- **2023:** archívny výskum, výstup (účasť na konferencii, štúdia, článok)
- **2024:** archívny výskum, výstup (účasť na konferencii, štúdia, článok)
- **2025:** záverečný výstup (publikácia?)

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, sponzori, projekty.

- SBM: mzdové náklady, náklady na SC na Slovensku (návšteva archívov – B. Bystrica, Bratislava), náklady na reprodukcie archívnych dokumentov
- SBM a externé finančné zdroje – projekty: tlačovina ako záverečný výstup (autorské honoráre, digitalizácia dokumentov).
- Autorské honoráre:
 - o honorár za zostavenie publikácie: 1 osoba/800,00 € (zostavenie publikácie, obsahovej náplne, komunikácia, príprava a realizácia projektu)
 - o honorár za fotografické práce a skeny: 1 osoba/500,00 €
 - o honorár za grafický návrh publikácie, zalomenie, predtlačové korekcie: 1 osoba/500,00 €:
 - o jazyková a redakčná úprava textov: 1 osoba/300,00 €
 - o preklad do anglického jazyka: 1 osoba/200,00 €
- Polygrafické náklady súvisiace s výrobou publikácie: náklady na tlač publikácie v náklade 200 kusov: 3 500,- €
- Predpokladaná cena publikácie bude 17,50 € za kus, predpokladaný náklad bude 200 ks. Z toho bude 50 kusov nepredajných. Do predaja bude zaradených 150 kusov publikácie. Predpokladané výnosy budú predstavovať sumu 2 600,00 €.

Kľúčová bibliografia a pramene:

- BERÁNEK, Mikuláš a kol. *30 rokov. Rudné bane národný podnik Banská Bystrica*. Martin : Osveta, 1977. 234 s.
- BERGFEST, Arpád. Baníctvo v Banskej Štiavnici. In *Zborník Spojeného banského revíru pre Slovensko a Podkarpatskú Rus*. Bratislava, 1938, s. 168 – 198.
- BLÁZY, Mikuláš. Prevádzka prvej „továrne“ na strojovú výrobu drôtených lán v Banskej Štiavnici. In HOCK, Milan (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 12*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1985, s. 191 – 224.
- FABRICIUS, Miroslav. *Hospodársky vývoj Slovenska do konca predmníchovskej republiky*. Bratislava : Ekonomický ústav SAV, 1988, 127 s.
- FALTUS, Jozef – PRŮCHA, Václav. *Prehľad hospodárskeho vývoja na Slovensku v rokoch 1918 – 1945*. Bratislava : VPL, 1969, 413 s.
- FALTUS, Jozef. *Povojnová hospodárska kríza v rokoch 1921 – 1923 v Československu*. Bratislava : SAV, 1966, 269 s.
- GREGA, Vincent – VOZÁR, Jozef. *Banská Štiavnica*. Banská Bystrica : Stredoslovenské vydavateľstvo, 1964, 386 s.
- HALLON, Ľudovít. Hospodárske aspekty československého vzťahu v rokoch 1918 – 1945. In *Česko-slovenská historická ročenka*. Brno : Masarykova univerzita, 1999, 361 s. ISBN80-210-2233-7.
- HALLON, Ľudovít. *Industrializácia Slovenska 1918 – 1938 (Rozvoj alebo úpadok?)*. Bratislava : Veda, 1995, 211 s.
- HALLON, Ľudovít. Podnikateľské aktivity slovenského finančného kapitálu v priemysle v rokoch 1918 – 1938. In *Historické štúdie*, roč. 41., 2000, s. 199-211.
- HALLON, Ľudovít. Vývoj technickej základne priemyslu na Slovensku v rokoch 1924 – 1930. In *Historický časopis 41*, 1993, č. 1., s. 36 – 49.
- HERČKO, Ivan. *Osobnosti Banskej Štiavnice a okolia*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 1995, 294 s. ISBN 80-85579-13-8.
- HERČKO, Ivan. Štrajkové hnutia robotníkov v nerudnom baníctve v rokoch 1919 – 1938. In NOVÁK, Ján (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 8*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1977, s. 275 – 288.
- HOCK, Milan. Modernizácia štiavnickej centrálnej stupy na začiatku 20. storočia. In HOCK, Milan (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 15*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1991, s. 189 – 199. ISBN 80-217-0376-8.
- HOLEC, Roman. Problémy a úlohy hospodárskych a sociálnych dejín 19. a 20. storočia. In *Slovenské dejiny v dejinách Európy*. Bratislava : AEP, 1997, s. 103 – 112.

- HRONČEK, Peter. Kachelmann Karol a syn, továraň na stroje a zlieváreň (Kachelmann Károly és fia Gépgyára Schelmez Vihnye) výrobca banských a poľnohospodárskych strojov. In MATEJKOVÁ, Adriana (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 22*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 2009, s. 120 – 129. ISBN 978-80-85579-43-7.
- JIRÁSEK, Zdeněk. Základní problémy výzkumu hospodářských dějin Československa po roce 1918. In *K hospodářským a sociálním dějinám 19. a 20. století*. Opava, 1991, s. 252 – 259.
- KARVAŠ, Imrich. *Sjednocení výrobních podmínek v zemích českých a na Slovensku*. Praha : Orbis, 1933, 132 s.
- KLADIVÍK, Eugen. Elektrobenzínové a elektronaftové lokomotívy v podzemí banskoštiavnického rudného revíru. In HOCK, Milan (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 15*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1991, s. 151 – 167. ISBN 80-217-0376-8.
- KLADIVÍK, Eugen. Elektrocentrály a lokálne hydroelektrárne v banskoštiavnickom rudnom revíre. In HERČKO, Ivan (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 18*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1997, s. 143 – 155. ISBN 80-967846-0-9.
- KLADIVÍK, Eugen. Hĺbenie šachty Hieroným a sprístupňovanie šachty Žofia v banskobeliantskom revíri v prvej polovici 20. storočia. In HOCK, Milan (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 14*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1989, s. 23 – 45. ISBN 80-217-0061-0.
- KLADIVÍK, Eugen. Hodrušské baníctvo od roku 1919 do roku 1944. In *Spravodaj banského výskumu*. č. 3-5/1997, 37. ročník, Prievidza : Banský výskum, s. 154 – 171.
- KLADIVÍK, Eugen. Prvé kompresory na pohon vrtáčich strojov v banskoštiavnickom rudnom revíre. In HERČKO, Ivan (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 18*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1997, s. 125 – 142. ISBN 80-967846-0-9.
- Kolektív autorov. *Lexikón slovenských dejín*. 3. vydanie. Bratislava : SPN, 2006. 381 s. ISBN 80-10-00872-9.
- Kolektív autorov. *Slovensko v 20. storočí*. III. zväzok. V medzivojnovom Československu 1918 – 1939. Bratislava : Veda, 2012, 544 s. ISBN 978-80-224-1199-8.
- KRAJČOVIČOVÁ, Nina. K otázke personálneho obsadzovania orgánov štátnej a verejnej správy na Slovensku v prvých rokoch po vzniku ČSR. In *Historický časopis 44*, 1996, č. 4., s. 612 – 631.
- LEHOTSKÝ, Jaromír – SUROVEC, Jozef. Život a dielo Ing. Aurela Lehotzkého (1882 – 1953). In HOCK, Milan (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 13*. Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1987, s. 203 – 228.
- LICHNER, Marián et al. *Banská Štiavnica*. Svedectvo času. Banská Bystrica: Štúdio HARMONY, 2002, 256 s. ISBN 80-968547-8-X.
- LICHNER, Marián et al. *Osobnosti Banskej Štiavnice*. Banská Bystrica: Štúdio HARMONY, 2006, 239 s. ISBN 80-89151-12-4.
- LIPTÁK, Ľubomír. *Nepre(tr)žité dejiny*. Bratislava : Q111, 2008. 159 s. ISBN 978-80-89092-42-0.
- LIPTÁK, Ľubomír. *Slovensko v 20. storočí*. 4. vydanie. Bratislava : KALLIGRAM, 2011. 334 s. ISBN 978-80-8101-518-2.
- LIPTÁK, Ľubomír. *Storočie dlhšie ako 100 rokov*. 2. vydanie. Bratislava : KALLIGRAM, 2011. 294 s. ISBN 978-80-8101-521-2.
- MAGULA, Rudolf. Nemechanické rozpojovanie v rudných baniach na Slovensku v rokoch 1800 – 1938. In HERČKO, Ivan (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 17*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1995, s. 25 – 39. ISBN 80-901392-6-4.
- MIČKO, Peter a kol. *Historické špecifiká stredného Slovenska v rokoch 1918 – 1938*. Banská Bystrica : Ústav vedy a výskumu UMB v Banskej Bystrici, 2008, 268 s. ISBN 978-80-8083-649-8.
- MYŠKA, Milan. K diskusi o předmětu hospodářských dějin. In *Slezský sborník*, roč. 62., 1964, s. 391 – 396.
- MYŠKA, Milan. *Problémy a metody hospodářských dějin. I. část*. Ostrava : Ostravská univerzita, 1995, 140 s.
- PRIESOL, V. *Banská Hodruša*. Žiar nad Hronom : Aprint, 2010, 213 s. ISBN 978-80-970413-3-5.
- PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918 – 1992. 1. Díl období 1918 – 1945*. Brno : Nakladatelství Doplňěk, 2004, 580 s. ISBN 80-7239-147-X.

SCHILLEROVÁ, Janka. Banská správa na Slovensku v období od roku 1919 do oslobodenia 1945. In MATEJKOVÁ, Adriana (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 22*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 2009, s. 88 – 102. ISBN 978-80-85579-43-7.

SOMBATHY, Ladislav. Rudné a magnezitové baníctvo v r. 1918-1945. In. *Přehled dějin rudného hornictví na území Československa*. Příloha časopisu Rudy. Praha, s. 318 – 386.

SOMBATHYOVÁ, Magdalena. Stavba úpravne na František šachte v rokoch 1929 – 1930 a rotačná úprava štiavnických rúd do roku 1945. In LABUDA, Jozef (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 20*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 2004, s. 125 – 145. ISBN 80-85579-30-8.

STRHAN, Milan. Kríza priemyslu na Slovensku 1921 – 1923. Bratislava : SAV, 1960, 277 s.

TAKÁČ, Tibor. Sociálne pomery v slovenskom baníctve na prelome 30.-40. rokov. In HOCK, Milan (ed.). *Zborník Slovenského banského múzea 12*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1985, s. 297 – 326.

VOZÁR, Jozef. Odstahovanie Vysokej baníckej a lesníckej školy z Banskej Štiavnice a začiatok boja za jej obnovenie. In *Zborník Slovenského banského múzea 4*, Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 1968, s. 101 – 124.

ZÁMORA, Peter (ed.). *Dejiny baníctva na Slovensku. 1. diel.* Košice : Banská agentúra; Zväz hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie Slovenskej republiky, 2003, 327 s. ISBN 80-968621-4-6.

ZEMKO, Milan - BYSTRICKÝ, Valerián (eds.) *Slovensko v Československu 1918 – 1939*. Bratislava : Veda, 2004, 687 s. ISBN 80-224-0795-X.

Pramene:

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Slovenský národný archív, špecializované pracovisko Slovenský banský archív v Banskej Štiavnici,

- fond Vládny komisariát pre banské a hutnícke záležitosti v Bratislave 1919 – 1933.
- fond Vládny komisariát pre štátne bane a huty 1919 – 1926.
- fond Zväz banských a hutníckych závodov na Slovensku v Bratislave 1920 – 1945.
- fond Slovenský banský revír v Bratislave 1926 – 1947.
- fond Hlavný komorskogrófsky úrad v Banskej Štiavnici 1524 – 1919.
- fond Štátne banské riaditeľstvo v Banskej Štiavnici 1919 – 1945.
- fond Štátne banské závody v Hodruši (BZH).

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Banská Bystrica

- fondy venujúce sa hospodárskej problematike.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív Banská Bystrica, pracovisko Banská Štiavnica, fond Mestský úrad v Banskej Štiavnici a Banskej Belej 1923 – 1945.

- fond Župný poradca pre mesto Banská Štiavnica a Banská Belá 1919 – 1922.
- fond Okresný úrad v Banskej Štiavnici 1923 – 1945.

Slovenský národný archív Bratislava

- fondy venujúce sa hospodárskej problematike.

Názov: Banícke sviatkovanie, každodennosť, potomkovia baníkov v období po roku 1989 – 1. etapa. (pracovný názov)

Anotácia: Vedecký výskum bude zameraný na banícke rodiny (a potomkov) v lokalite Banská Štiavnica a okolie, pohľad na ich každodenný život a v prvej fáze výskumu osobitne na sviatkovanie a vnímanie baníckych tradícií (odklon od baníckej identity alebo naopak uchovávanie tradície). Zameria sa na dokumentáciu a analýzu udržiavania a medzigeneračného odovzdávania kultúrnych hodnôt (na príklade súkromných zbierok). Výskum nadväzuje na zrealizovaný výskum Z. Denkovej o každodennosti baníkov v ére reálneho socializmu (do r. 1989) v lokalite Banská Štiavnica. Cieľom výskumu je poukázanie na každodennosť niekdajších baníkov a ich rodín v skúmanom období a na základe analýzy identifikácia zmien v každodennosti a príčin týchto zmien. Ďalším cieľom je akvizícia zbierkových predmetov skúmaného obdobia a dopĺňanie zbierky SBM.

Riešiteľka: Mgr. Helena Galková

Spolupráca: Mgr. Zuzana Denková PhD., Ing. Lubomír Lužina

Výskumné lokality: mesto a okres Banská Štiavnica.

Metodológia:

- Štúdium odbornej literatúry k problematike – nastavenie teórií
- Nahrávanie rozhovorov s informátormi (viac generácií):
 - o Rozhovory (štruktúrované podľa dotazníkov, spomienkové rozprávania s vopred určenou osnovou - témou), na základe ktorých preveríme (vyvrátíme/potvrdíme) nastavené teórie.
 - o Rozhovory zamerané na zbierky z E fondu, kde nie je celkom jasný popis alebo názov – napr. „banický kolotoč“, oltárik a pod., na čo slúžili, kedy sa využívali, výroba, ... (pripraviť zoznam týchto vecí, ich fotografie, aby sa na ne dalo opýtať a ukázať ich – finančne najlepšie a najjednoduchšie riešenie by bolo pripraviť ich ako prezentáciu napr. v tablete).
 - o Akvizícia zbierkových predmetov – zamerať sa na možné akvizície u informátorov (priami ešte žijúci svedkovia) do etnologického zbierkového fondu.
 - o Fotodokumentácia predmetov, ktoré majú uchované doma v súkromných zbierkach, ale aj ich domácností a členov rodiny (pohľad na to ako býva rodina baníka, ich súkromná zbierka atď., fotografie sa zídu ako prameň poznania pri ďalších výskumoch).

Výstupy: prezentácie, publikovanie v zborníkoch/ku, časopisoch, čiastkové témy z výskumu

Časový harmonogram:

r. 2022:

- oslovenie špecialistov venujúcich sa socionormatívnej kultúre, komunikácia, konzultácie,
- zhromažďovanie a štúdium literatúry, zhotovovanie výpiskov, nastavenie základných teórií, ktoré chceme preveriť (a podľa ktorých budeme formovať dotazníky),
- prieskum, získanie kontaktov – vypracovanie podkladov k výskumu (tabuľka kontaktov, informátorov, miest, ktoré treba navštíviť).

r. 2023:

- príprava štruktúrovaných dotazníkov,
- realizácia rozhovorov, osobné stretnutia,
- správy z výskumu, spracovanie možných akvizícií, rozpracovanie čiastkových tém vo výskume (priebežne aj po r. 2024).

r. 2024:

- interpretácia, výstupy (napr. prezentácie pri rôznych kalendárnych príležitostiach, šachtágoch, iných podujatiach), články v časopisoch – porovnávacie štúdie, materiálové štúdie pri možných akvizíciách,
- podklady k ďalšiemu výskumu po r. 2024.

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum

Kľúčová bibliografia a pramene:

- DENKOVÁ, Zuzana, 2016. Percepcia života v ére socializmu v životopisných rozprávaniach baníkov z Banskej Štiavnice. In: Etnológia a múzeum. 2016, XX. ročník. s. 90 – 108.
- Etnológ v teréne – zborník príspevkov z konferencie, XX. ročník, 2016, Banská Štiavnica
- FRANC, M. 2010: Prekvapivě pestrý obraz života za “normalizace” – “obyčejní lidé” ve výzkumu orální historie. In: Soudobé dějiny, XVII., č. 4, s. 702-707.
- HALBWACHS, M. 1992: On Collective Memory. Chicago-London.
- HERZÁNOVÁ, Ľ. 2003: Autobiografia a životopisné zápisky ako prameň. In: Etnologické rozpravy, č. 2, s. 65-81.
- HLŔŠKOVÁ, H. 1996: Kategória minulosti v rozprávačskej stratégii. In: Slovenský národopis, 44, s. 319-334.
- JOHNSON, Jeffrey C. a Susan C. WELLER, 2021. Elicitation Techniques for Interviewing. V: Handbook of Interview Research [online]. B.m.: SAGE Publications, Inc., s. 491–514. Dostupné na: doi:10.4135/9781412973588
- MJARTAN, Ján, 1956. Banická dedina Žakarovce. Bratislava: Slovenská akadémia vied.
- POPELKOVÁ, Katarína et al.: Čo je to sviatok v 21. storočí na Slovensku? Bratislava: Ústav etnológie SAV, 2014. 320 s. Etnologické štúdie, 21. ISBN 978-80-970975-3-0.
- ROBERTSON, B. M. 1995: Oral History Handbook. Adelaide.
- SCHÜTZ, F. 1999: Naratívni interview ve studiích interakčního pole. In: Biograf, č. 20, s. 33-51.
- VANĚK, M. a kol. 2003: Orální historie – metodické a “technické” postupy. Olomouc.
- VANĚK, M. 2004: Orální historie ve výzkumu soudobých dějin. Praha.
- VANĚK, M. – MÜCKE, P. – PELIKÁNOVÁ, H. 2007: Naslouchat hlasům paměti – teoretické a praktické aspekty orální historie. Praha.
- Výzkumné a metodické postupy súčasné slovenské etnológie (Problematika výskumu rodiny v etnologickom výskume na Slovensku – Obradové štúdiá – Orálna história na Slovensku – Perspektívy aplikovanej etnológie), 2013. Brno: Masarykova univerzita.

Názov: Banskoštiavnické cechy: dejiny remesiel (cechov) a obchodu v Banskej Štiavnici

Anotácia:

Úloha bude zameraná na výskum, analýzu a zhodnotenie zbierkových fondov SBM (staršia história, novšia história, umelecká história a etnológia). Zbierkový fond - staršia história obsahuje najstaršie a cenné zbierkové predmety k dejinám banskoštiavnických cechov ako napr. cechové truhlice, nádoby, pečatidlá, písomnosti – cechové artikuly, vandrovné knižky a ďalšie predmety ako napr. nástroje a produkty jednotlivých cechov. Úloha bude zameraná na výskum a zhodnotenie zbierkových predmetov SBM k danej tematike, k histórii jednotlivých cechov bude realizovaný výskum archívnych dokumentov a zbierkových predmetov v iných pamäťových inštitúciách, ktoré sa týkajú banskoštiavnických cechov. Výstupom budú viaceré čiastkové štúdie zamerané na históriu banskoštiavnických cechov.

V ďalšej etape úlohy budú zrealizované viaceré výstupy - bude vypracovaný scenár, zrealizovaná výstava s tematikou histórie banskoštiavnických cechov spolu s vydanou publikáciou. Jednotlivé aktivity budú prezentovať zbierkové predmety viažúce sa k jednotlivým banskoštiavnickým cechom v zbierkových fondoch SBM – staršia história, umelecká história, novšia história a etnológia. Výsledky výskumu budú doplnené štúdiom archívnych prameňov a literatúry, výskumom v teréne a fondoch ďalších múzeí a galérií.

Riešitelia: Mgr. Adriana Matejková, PhD., PhDr. Daniel Harvan, Mgr. Helena Galková

Výskumné lokality: mesto a okres Banská Štiavnica, lokalita zapísaná na zozname UNESCO

Teoretické východiská: dokumentácia remeselnej a obchodnej činnosti v banskoštiavnickom regióne v období novoveku (16.-19. storočie), akvizície zbierok, výskum, analýza a zhodnotenie zbierkových predmetov viažucich sa k jednotlivým banskoštiavnickým cechom v zbierkových fondoch – staršia história, umelecká história, novšia história a etnológia, stredoeurópsky kontext

Metodológia: heuristika, pramenný výskum (výskum múzejných zbierok, kultúrnych pamiatok, archívnych prameňov, odbornej literatúry a pod.), analýza a zhodnotenie prameňov, komparácia (porovnanie s inými banskými mestami, regiónmi na Slovensku a v stredoeurópskom regióne)

Význam a potreba výskumu: dokumentácia zbierkových predmetov a akvizícia kultúrnych pamiatok, propagácia zbierkových predmetov, sprístupnenie témy dejín remeselnej činnosti a obchodu širšej verejnosti

Zooniverse projekt

Cechové listiny

Vandrovne knihy - rozšírenie osobných údajov o osobách, učni a majstri

Odtlačky pečatidiel

Cechálie

Výstupy: databáza remeselníkov, obchodníkov, katalóg zbierkových predmetov - cechálií, vedecké a odborné výstupy – odborné a materiálové štúdie, pramenná publikácia *Ad fontes: Banskoštiavnické cechy (15.-19. storočie)*, vzdelávacie výstupy: výstava – *Banskoštiavnickí remeselníci a obchodníci* (priestor: Starý zámok alebo Berggericht) a katalóg výstavy, edukatívne webináre, online prezentácie s kvízmi pre verejnosť, *popularizačné, marketingové výstupy pre e-shop*: kalendáre – stolové, nástenné, malé, pohľadnice, tušky, perá, záložky do kníh, bloky s motívmi zbierkových predmetov

Časový harmonogram výskumu, výstupov:

- **2022:** pasportizácia zbierkových predmetov, archívny výskum, výskum pamiatok,
- **2023:** digitalizácia, príprava štúdií, scenára výstavy, príprava žiadostí o granty na FPÚ cez IŽM
- **2024:** príprava projektu - *Banskoštiavnické cechy*, publikácie, výstavy + katalógu, sprievodných edukatívnych a marketingových výstupov so zameraním na dejiny banskoštiavnických remeselníkov a obchodníkov

Finančné zabezpečenie úlohy:

Slovenské banské múzeum, Fond na podporu umenia, Mesto Banská Štiavnica, Banskobystrický samosprávny kraj, sponzori, projekty, dobrovoľnícke aktivity - Zooniverse projekt.

- mzdové náklady - SBM,
- náklady na SC na Slovensku a v zahraničí + digitalizácia prameňov: 3500,00 € - SBM, sponzori,
- príprava publikácie, výstavy + katalógu výstavy, tlačoviny – SBM – mzdové náklady, projekty na VÚC, Mesto Banská Štiavnica, spolupráca s IŽM – projekt na Fond na podporu umenia (cca 15.000,00 €)

Možnosti spolupráce: Štátny archív Banská Bystrica – pobočka Banská Štiavnica, Slovenský národný archív - Slovenský banský archív v Banskej Štiavnici, Maďarský národný archív v Budapešti, Rakúska národná knižnica, Rakúsky štátny archív vo Viedni

Zbierkové predmety: Slovenské banské múzeum, Stredoslovenské múzeum v Banskej Bystrici, Národná banka Slovenska – Múzeum mincí a medailí v Kremnici, Slovenské národné múzeum – Historické múzeum v Bratislave, Maďarské národné múzeum v Budapešti, Centrálné banícke múzeum v Šoproni, Národné múzeum, Národné technické múzeum v Prahe, Umeleckohistorické a Prírodovedné múzeum, Technické múzeum vo Viedni, Rímsko-katolícky farský úrad v Banskej Štiavnici, Banskej Belej, Štefultove, Štiavnických Baniach a CZ ECAV v Banskej Štiavnici.

Potrebné materiálové a technické vybavenie, potrebné na výskum: fotoaparát, PC, externý úložný disk, cestovné náhrady za služobné cesty.

Možnosti expanzie výskumu po 2024

Širší výskum dejín remesiel a obchodu v Banskej Štiavnici a okolí v 20. storočí, pasportizácia zbierkových predmetov z produkcie banskoštiavnických remeselníkov zachovaných v pamäťových a fondových inštitúciách na Slovensku a v zahraničí (Rakúsko, Maďarsko, Česko, Nemecko), výskum slovaciek

Výstupy: akvizície zbierok, doplnenie dokumentácie, odborné štúdie

Kľúčová bibliografia a pramene:

- BESEDIČ, Martin. *Cechové pamiatky na Slovensku: katalóg výstavy*. Bratislava: Slovenské národné múzeum – Historické múzeum, 2016, 257 s.
- BOTÍK, Ján. *Hont: tradície ľudovej kultúry*. Martin: Osveta, 1988.
- ČELKOVÁ, Mária. Kovošpracujúce remeslá v Banskej Štiavnici do roku 1945. In *Zborník Slovenského banského múzea 13*. Martin: Osveta, 1987, s. 237-272.
- ČELKOVÁ, Mária. Historické, mestské, banícke, cirkevné a spolkové zástavy v zbierkach SBM v Banskej Štiavnici. In *Zborník Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici XX*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 2004, s. 33-45.
- ČELKOVÁ, Mária. Príspevok k dejinám zlatníckeho remesla v Banskej Štiavnici. In *Zborník Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici XIX*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 2002, s. 105-115.
- ČELKOVÁ, Mária – ČELKO, Mikuláš. Zlatnícke remeslo a výrobky zlatníkov v Banskej Štiavnici a okolí. In *Mineralia Slovaca*, 1999, roč. 31, č. 3-4, s. 457-462.
- GINDL, Jozef. Ekonomická a spoločenská štruktúra Banskej Štiavnice v prevej štvrtine 16. storočia. In *Zborník Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici IX*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 1979, s. 51-60.
- HOLOUBEK, Ivan. *Cechovníctvo na Slovensku*. Turčiansky Sv. Martin: Muzeálna slovenská spoločnosť, 1943.
- LACKOVIČOVÁ, Mária. *Z dejín medovníárskeho a voskárkeho remesla v Banskej Štiavnici*. Martin: Osveta, 1981.
- LOVASOVÁ, Eva. Expozícia historických hodín v Zvonovej veži Starého zámku v Banskej Štiavnici. In *Zborník Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici XXIV*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 2015, s. 81-98.
- LOVASOVÁ, Eva. *Štiavničky 1796-1959*. Banská Štiavnica: OZ Štiavnické vrchy, 2014.
- MAJERECH-MRZÚCH, Jozef. *Remeselnícke cechové organizácie na Slovensku*. Bratislava: Academic Electronic Press, 2000, 211 s.
- MARSINA, Richard. *Banské mestá na Slovensku: zborník príspevkov zo sympózia o banských mestách na Slovensku*. Martin: Osveta, 1980.
- MARSINA, Richard a i. *Vývoj správy miest na Slovensku*. Martin: Osveta, 1984.
- MILOV, M. J. *50 rokov od založenia Obuvníckeho družstva v Banskej Štiavnici*. Praha: Svěpomoc, 1972.
- NEMESKÜRTHYOVÁ Ľudmila. Pohľad na život v cechoch na Slovensku v 16. storočí. In *Zborník SNM, História*, 1991, roč. 31, s. 9-26.
- NEMESKÜRTHYOVÁ Ľudmila. *Vývoj cechových štatútov na Slovensku v 15.-16. storočí: dizertačná práca*. Bratislava: SAV, 1986, 172 s.
- NEMESKÜRTHYOVÁ Ľudmila. Význam cechových truhlíc a ich úloha v dejinách cechu. In *Zborník SNM, História*, 1994, roč. 34, s. 5-19.
- NOVÁK, Jozef – ŠVEC, Ján. *Cechové znaky*. Bratislava: Mladé letá, 1975, 147 s.
- NOVOTNÝ, Jan. Remesla a remeselníci v Honte v 1. polovici 19. storočia. In *Slovenský národopis*, 1977, roč. 25, s. 126-145.
- NOVOTNÝ, Jan. *Vývoj priemyselnej výroby na Slovensku v prvej polovici 19. storočia*. Bratislava: SAV, 1961.
- SCHINDLER, Gyula. *A Selmezbányai Céhek Élete*. Selmezbánya: Joerges Ágost Özvegye és Fia Nyomása, 1909. 208, 16 s.
- ŠPIESZ, Anton. *Manufaktúrne obdobie na Slovensku (1725-1825)*. Bratislava: SAV, 1961.
- ŠPIESZ, Anton. *Remeslá, cechy a na manufaktúry na Slovensku*. Bratislava: Osveta, 1983. 208 s.
- ŠPIESZ, Anton. *Remeslo na Slovensku v období existencie cechov*. Bratislava: SAV, 1972, 344 s.
- ŠPIESZ, Anton. Stredoslovenské banské mestá na prelome 17. a 18. storočia. In *Zborník Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici VIII*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 1977, s. 199-204.
- TAKÁČ, Tibor. K problematike fajkárstva v Banskej Štiavnici. *Zborník Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici IX*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 1979, s. 245-278.

TORANOVÁ, Eva. *Zlatníctvo na Slovensku*. Bratislava: Tatran, 1983, 232 s.

VOZÁR, Jozef. Tri inštrukcie pre kramárskych richtárov. In *Zborník Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici VI*. Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 1970, s. 161-167.

VYROZIL, Johann. *Merkwürdigste Begebenheiten der K. K. F. mit Diln vereinigten Bergstadt Schemnitz*. Schemnitz: b.v., 1822. Rukopis.

Pramene:

Archívne fondy: Mestský magistrát Banská Štiavnica. Štátny archív Banská Bystrica – pobočka Banská Štiavnica, rôzne fondy – Slovenský banký archív, Maďarský národný archív v Budapešti, Rakúska národná knižnica, Rakúsky štátny archív vo Viedni

Zbierkové predmety: Slovenské banské múzeum, Stredoslovenské múzeum v Banskej Bystrici, Národná banka Slovenska – Múzeum mincí a medailí v Kremnici, Slovenské národné múzeum – Historické múzeum v Bratislave, Maďarské národné múzeum v Budapešti, Centrálné banícke múzeum v Šoproni, Národné múzeum, Národné technické múzeum v Prahe, Umeleckohistorické a Prírodovedné múzeum, Technické múzeum vo Viedni, Rímsko-katolícky farský úrad v Banskej Štiavnici, Banskej Belej, Štefultove, Štiavnických Baniach a CZ ECAV v Banskej Štiavnici.

Názov: Útlm baníctva v Banskej Štiavnici (90. roky 20. storočia)

Anotácia: Útlm baníctva v BŠ je zatiaľ historiograficky nespracovanou témou. Publikácie, ktoré sa zmieňujú o tomto historickom medzníku, spracovávajú tému viac-menej okrajovo, napríklad pomenovaním jednotlivých udalostí na časovej osi. Avšak medzi bývalými baníkmi koluje množstvo urbánnych legiend, ktoré prinášajú rôzne pohľady na dôvody a priebeh posledného útlmu baníctva v Banskej Štiavnici. Zozbieraním týchto legiend, spomienkových rozprávání – možno aj kontroverzných, sa pokúsime zmapovať subjektívne názory bývalých zamestnancov, ktorí však do administratívneho procesu útlmu banského závodu neboli zapojení. Na základe výskumu archívnych dokumentov a rozhovorov s bývalým managementom Rudných baní závod Banská Štiavnica a s majiteľmi nástupníckych firiem sa pokúsime vytvoriť reálny obraz priebehu útlmu baníctva začiatkom 90. rokov 20. storočia v Banskej Štiavnici. Archívny výskum sa bude realizovať v Štátnom banskom archíve Banská Štiavnica, v Štátnom archíve Banská Bystrica – pracovisko Archív Banská Štiavnica a v archíve Rudných baní, š. p. Náš výskumný projekt má za cieľ zanalyzovať tieto materiály a kriticky ich vyhodnotiť. Porovnaním hovorených interpretácií a archívnych dokumentov ukážeme ako neinformované ústne podania skresľujú historické fakty.

Riešitelia: Ing. Lubomír Lužina, Mgr. Helena Galková, RNDr. Richard Senček, PhD.

Výskumná lokalita: Banská Štiavnica

Metodológia:

- Archívny výskum v SBA, v Archíve Rudných baní š.p. v Banskej Bystrici.
- Rozhovory s pamätníkmi a majiteľmi nástupníckych firiem.
- Analýza urbánnych legiend o likvidácii baníctva v Banskej Štiavnici.

Význam a potreba výskumu: Likvidácia baníctva v BŠ je zatiaľ komplexne nespracovanou témou. Publikácie, ktoré sa zmieňujú o tomto historickom medzníku, spracovávajú tému viac-menej faktograficky, napríklad pomenovaním jednotlivých udalostí na časovej osi.

Výstupy: štúdie, články (časopis Montanrevue, Zborník SBM)

Časový harmonogram výskumu, výstupov:

- **2022-2023:** archívny výskum (SBA, ŠABB-BS), hľadanie kontaktov – respondentov, orálna história
- **2024:** publikovanie v Zborníku SBM

Finančné zabezpečenie úlohy:

Slovenské banské múzeum, sponzori.

Mzdové náklady – SBM (riešitelia a externí spolupracovníci)

Možnosti spolupráce: Slovenský banký archív Banská Štiavnica, RB BB, Štátny archív v Banskej Bystrici – pracovisko Archív Banská Štiavnica, BŠHBS, COMBIN, SIMCOR, SLOVENSKÁ BANSKÁ s. r. o.,

Kľúčová bibliografia a pramene:

DURBÁK, M a kol. 2017: Odkazy minulosti II, Banské technické a kultúrne pamiatky lokality UNESCO Banská Štiavnica a Štiavnické Bane. Vyd. Banskoštiavnicko-hodrušský banícky spolok Banská Štiavnica, Banská Štiavnica, 191 strán.

LICHNER a kol.: Banská Štiavnica – Svedectvo času, Harmony 2002

ZÁMORA, Peter, 2004. Dejiny baníctva na Slovensku, 2. diel. Košice: Banská agentúra, Bratislava: Zväz hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie Slovenskej republiky. ISBN 80-968621-5-4.

Názov: Konceptia zeleného múzea – skúsenosti s implementáciou environmentálnych opatrení v múzeu

Anotácia: Slovenské banské múzeum má ambíciu implementovať koncept zeleného múzea vo svojich prevádzkových podmienkach. Táto snaha vyplýva nielen z postavenia múzea v správe Ministerstva životného prostredia SR, ale aj z pozície múzea ako verejnej inštitúcie prispievať a reagovať na témy súvisiace s klimatickou krízou, zo zodpovednosti múzea za významný vplyv na širokú a početnú cieľovú skupinu návštevníkov a nastavovanie obrazu vo výchovno-vzdelávacej činnosti. Ide o trvalý zámer múzea s postupným aplikovaním krokov v krátkodobých až dlhodobých horizontoch plnenia.

Riešiteľ: Mgr. Emília Švecová

Výskumná lokalita: Banská Štiavnica, Slovenské banské múzeum

Teoretické východiská: Štátna environmentálna politika, dobrovoľné nástroje environmentálnej politiky, environmentálna výchova, sociálno-psychologické metódy.

Metodológia: Zisťovanie a modelovanie vhodných foriem komunikácie, a tiež vhodnej frekvencie komunikovania so zamestnancami múzea na dosiahnutie účinnosti environmentálnych postupov v prevádzke múzea. Uplatňovanie kombinácie rôznych typov komunikácie: interné nariadenia, odporúčania, online prezentácie, osobné stretnutia, školenia zamestnancov, praktické ukážky, kvízy, motivačné prezentácie, súťaže s odmenou a pod. Súčasťou výskumu je aj analýza a hodnotenie dopadov zavedených environmentálnych opatrení.

Významnosť a potreba výskumu: Cieľom výskumu je získať potrebné dáta z analýzy environmentálnych opatrení a overenie ich účinnosti. Poukázať na dopady činnosti na životné prostredie a budovať kultúrny obraz inštitúcie.

Výstupy:

Odborné, popularizačné články, štúdie, školenia, edukačné aktivity

Časový harmonogram výskumu:

- **2021:** výskum prvotných skúseností so zavedenými opatreniami, analýza dát, štúdium literatúry, účasť na konferencii, príspevok.
- **2021:** konferencia: International Cultural Centre, Kraków: Heritage and Development. Názov: Ekologizácia prevádzky v múzeu: Prvé pozorovania a skúsenosti (Emília Švecová, Silvia Herianová, 16.–18. Jún 2021).
- **2022:** výskum implementácie environmentálneho opatrenia - minimalizácia odpadu v organizácii a jeho akceptácie zamestnancami múzea - analýza dát množstva vyprodukovaného komunálneho a separovaného odpadu, porovnanie s predchádzajúcim obdobím, hodnotenie postojov zamestnancov, školenie zamestnancov, rozhovory, dotazníky.
- **2023:** výskum implementácie environmentálneho opatrenia - spotreba materiálov, šetrenie energie a akceptácie zamestnancami múzea formou dotazníkového prieskumu, analýzy z pohľadu socioprofesijnej štruktúry zamestnancov, analýza foriem komunikácie.
- **2024:** výskum reflexie návštevníkov podujatí na aplikované environmentálne opatrenia v múzeu, ich „viditeľnosť“ pre verejnosť, hodnotenie miery udržateľného turizmu, dotazníkový prieskum počas verejných podujatí, analýza reakcií na sociálnych sieťach.

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, projekty.

SBM: mzdové náklady, náklady na SC - školenia, študijná literatúra

školenia: 100€ / osoba, odhad každý rok 1-2 školenia

študijná literatúra: 100€ / rok

služobná cesta, konferencia 1-2x v roku

Kľúčová bibliografia a pramene:

SOUTHWICK, Caitlin, 2021. Energy: A Step-by-Step Guide for Sustainable Action [online]. B.m.: Ki Culture [cit. 3.8.2021]. Dostupné na: <https://www.kiculture.org/ki-books/>

SUTTON, Sarah, 2020. The evolving responsibility of museum work in the time of climate change. Museum Management and Curatorship [online]. 2020, roč. 35, č. 6, s. 618–635 [cit. 22.2.2021]. ISSN 0964-7775. Dostupné na: doi:10.1080/09647775.2020.1837000

BROPHY S. Sarah, WYLIE Elizabeth, 2013. The Green Museum: A Primer on Environmental Practice Second Edition. 2013

SILVERMAN David, 2005. Ako robiť kvalitatívny výskum, 2005, Ikar

Názov: Spracovanie zbierkového fondu banského geológa Ľudovíta Cseha

Anotácia Najpočetnejšou súčasťou zbierkového fondu oddelenia geológie sú zbierky banského geológa Ľudovíta Cseha, ktorý pôsobil koncom 19. a začiatkom 20. storočia. Veľké zastúpenie v tomto fonde majú petrografické vzorky a vzorky rúd z banských diel okolia Banskej Štiavnice a iných banských lokalít Slovenska a bývalého Uhorska (veľké zastúpenie majú rumunské vzorky). Veľká je kolekcia petrografických vzoriek z ložiska drahého opálu Dubník, Červenica. Jedná sa o niekoľko tisíc zbierkových predmetov, ktoré sú vedené v skupinách (jedno evidenčné číslo zahŕňa veľa vzoriek so samostatnými prírastkovými číslami). Našou úlohou je identifikovať, popísať, pmerať a samostatným evidenčným číslom opatriť jednotlivé zbierkové predmety. Ku kolekciám pochádzajúcich z banských diel sú zachované aj banské zápisníky Ľ. Cseha, takže je v niektorých prípadoch možné určiť aj banské dielo, (resp. rudnú žilu) pôvodu. Preskúmanie a bližšie identifikovanie vzoriek prinesie značné zhodnotenie tohto zbierkového fondu. Prispieje sa k správnej dokumentácii a k poznaniu zbierkového fondu, ktorý dokumentuje historické, dnes zväčša neprístupné banské diela.

Riešiteľ: Mgr. Peter Jancsy

Spoluriešitelia: Blanka Skaviniaková, Mgr. Gabriela Marková

Zdôvodnenie: Prínos pre informačnú hodnotu geologických zbierok SBM

Metodológia: výskum zbierkového fondu a dokumentov Ľ. Cseha

Časový harmonogram výskumu:

- r. 2021: spracovávanie fondu
- r. 2022: spracovávanie fondu
 - o predbežné výstupy: články, štúdie, vystúpenie na konferencii
- r. 2023: spracovávanie fondu
 - o predbežné výstupy: články, štúdie, vystúpenie na konferencii
- r. 2024: pokračovanie v spracovávaní fondu
 - o výstupy: článok/štúdia o výskume v Zborníku SBM, ktorý bude venovaný Csehovej zbierke

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum

Kľúčová bibliografia a pramene:

KODĚRA, M. et al. 1986: Topografická mineralógia Slovenska I. diel, Vydavateľstvo Veda SAV, Bratislava.
HAMILTON, W.R., WOODLEY, A.R., BISHOP, A.C.: The Hamlyn Guide to Minerals, rocks and fossils, London, 1974, 320 s.

NĚMEC, F.: Kľúč na určovanie nerastov a hornín, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 1987, 244 s.

Názov: Jozef Kollár – monografia (pracovný názov)

Anotácia: Jozef Kollár (8.3.1899 – 23.10.1982) je neodmysliteľne spätý s Banskou Štiavnicou, kde sa narodil a prežil celý svoj dlhý život. Kollár patrí k zakladateľom a priekopníkom moderného slovenského umenia. Výtvarné nadanie zrejme zdedil po svojom otcovi, ktorý bol baník a tvorca ľudových betlehemov. S umeleckých školením začína v košickej škole Elemíra Halásza-Hradila, neskôr v štúdiu pokračoval na Akadémii výtvarných umení v Mníchove, ako aj v Budapešti. Taktiež sa zúčastnil viacerých letných maliarskych kolónií (Makov, Pécs, Szeged), ktoré sa stali jeho dôležitým inšpiračným zdrojom. Kollár sa vo svojej tvorbe venoval portrétu, kvetinovým zátišiam, ale hlavne krajinomalbe. Vrcholným obdobím je tzv. piešťanské obdobie. V rokoch 1935 – 1937 spoluzakladá maliarsku kolóniu v Piešťanoch. Po celý svoj život maľoval Banskú Štiavnicu. Nevšedná krása okolitej prírody ho natoľko očarila, že ju neustále zaznamenával. Cieľom výskumnej úlohy je poskytnúť nový, svieži pohľad na tvorbu Jozefa Kollára, vydanie monografie, ako aj iných odborných či popularizačných výstupov, ktoré zvýšia povedomie o autorovi, a to aj za hranicami štiavnického regiónu.

Riešiteľka: Mgr. Mária Janušová

Výskumné lokality: Banská Štiavnica a okolie, Košice, Detva, Heľpa, Piešťany, Mníchov, Budapešť, miesta letných maliarskych kolónií v Maďarsku, Taliansko

Teoretické východiská: dejiny slovenského umenia 20. storočia, dejiny slovenského moderného maliarstva, krajinomalba, osobnosti Banskej Štiavnice, stredoeurópsky kontext, spoločensko-politická situácia na území dnešného Slovenska v období od zač. 20. storočia po 80. roky 20. storočia

Metodológia: archívny a pramenný výskum, terénny výskum, oral history, formálna analýza a interpretácia diel, komparácia

Význam a potreba výskumu: Jozef Kollár sa spolu s Edmundom Gwerkom radí k významným predstaviteľom slovenského moderného maliarstva, ktorí pochádzali z Banskej Štiavnice. Jeho meno nesie galéria, ktorá je súčasťou Slovenského banského múzea. I keď o Jozefovi Kollárovi vyšli viaceré monografie, sú pomerne zastaralé a pre súčasného čitateľa / čitateľku nie veľmi zaujímavé. Cieľom výskumu je nové spracovanie pozostalosti a tvorby autora, ako aj analýza a interpretácia jeho diel na pozadí dobovej umeleckej praxe i spoločensko-politickej situácie. Prínosom výskumu bude reflexia umenia Jozefa Kollára zo súčasnej perspektívy, nezaťaženej politickým diktátom a vydanie monografickej publikácie.

Výstupy: monografia, publikovanie čiastkových výsledkov v podobe odborných článkov, prezentácie, webináre, prednášky v Galérii Jozefa Kollára

Časový harmonogram výstupov:

- **Január 2022 – Jún 2022:** začiatok výskumu, štúdium archívnych prameňov a odbornej literatúry,
- **Júl 2022 – Jún 2023:** výskum v teréne, stretnutia a rozhovory (oral history),
- **September 2022 – December 2024:** priebežné publikovanie čiastkových výsledkov výskumu, príprava a realizácia edukatívnych výstupov (webináre, prednášky, prezentácie),
- **Júl 2023 – Január 2024:** príprava publikácie, príprava žiadostí o granty,
- **Február 2024 – December 2024:** práca na publikácii, komunikácia s grafikom/grafičkou, vydanie publikácie.

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, Mesto Banská Štiavnica, Banskobystrický samosprávny kraj, domáce a medzinárodné grantové schémy, crowdfunding, sponzori

Kľúčová bibliografia a pramene:

ABELOVSKÝ, Ján: *Výtvarná moderna Slovenska. Maliarstvo a sochárstvo 1890 – 1949*. Bratislava: P. Popelka – Slovart, 1997, 670 s.

ALMÁŠIOVÁ, Lucia - ČIČO, Martin (eds.): *Dve krajiny. Obraz Slovenska. 19. storočie x súčasnosť*. SNG Bratislava, 2.7.-19.10.2014. Bratislava: Slovenská národná galéria, 2014, 239 s.

BAJCUROVÁ, Katarína: *Moderna. To najlepšie, čo doma (v galérii) máme*. Slovenská národná galéria - Esterházyho palác, 29. marec - 30. september 2012. [Kat. výst.]. Bratislava: Slovenská národná galéria, 2012, 47 s.

BELOHRADSKÁ, Ľubica - VÁROSS, Marian: *Slovník súčasného slovenského umenia*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenského fondu výtvarných umení, 1967, 281 s.

- Cesty a príbehy moderného umenia. Zborník referátov z 2. kolokvia k 70. narodeninám prof. Tomáša Štraussa, Bratislava, 16. októbra 2001.* [Zborník]. Bratislava: Združenie historikov moderného výtvarného umenia, 2002, 105 s.
- BLAŽIČKOVÁ-HOROVÁ, Naděžda (ed): *Krajina v českém umění 17.-20. století: průvodce stálou expozicí Národní galerie v Praze v paláci Kinských.* [Kat. výst.]. Praha: Národní galerie, 2005, 158 s.
- BEŇOVÁ, Katarína - BURAN, Dušan – MUSIL, Roman - THEINHARDT, Markéta (eds): *Z akademie do přírody. Podoby krajinomalby ve Střední Evropě 1860-1890.* Brno: Books & Pipes Publishing, 2018, 229 s.
- ČELKOVÁ, Mária: *Galéria Jozefa Kollára v Banskej Štiavnici.* Banská Štiavnica: Slovenské banské múzeum, 2009, 11 s.
- ČELKOVÁ, Mária: *Sprievodca po expozícii Galérie národného umelca Jozefa Kollára.* Banská Štiavnica: SNM - Banské múzeum, 1990, 159 s.
- GRAJCIAROVÁ, Želmíra – KISS-SZEMÁN, Zsófia: *Stredoeurópske maliarstvo a sochárstvo 1800-1918.* [Kat. výst.]. Bratislava: Galéria mesta Bratislavy, 2008, 90 s.
- JANČÁR, Ivan - KISS-SZEMÁN, Zsófia: *Fenomény v slovenskom výtvarnom umení v 2. polovici 20. storočia.* [Kat. Výst.]. Bratislava: Galéria mesta Bratislavy, 2009, 120 s.
- Jozef Kollár. Galéria LINEA, Drieňová 34, Bratislava 17. júna 2013 - 30. augusta 2013.* [Kat. Výst.]. Bratislava: Galéria LINEA, 2013, nepag.
- KESNER, Ladislav – KOLÁŘOVÁ, Petra: *Trauma, tíseň, extáze, prázdnota. Formule afektu a patosu 1900 – 2018.* Brno - Plzeň: B & P Publishing – Západočeská galerie v Plzni, 2018, 277 s.
- KISS-SZEMÁN, Zsófia: *Príbehy slovenskej moderny. Slovenské výtvarné umenie 1900 - 1948: Galéria mesta Bratislavy, Pálffyho palác.* [Kat. výst.]. Bratislava: Galéria mesta Bratislavy, 2008, 119 s.
- KISS-SZEMÁN, Zsófia: *Slovenské moderné umenie.* Bratislava: Galéria Nedbalka, 2014, 391 s.
- KISS-SZEMÁN, Zsófia - ŠTĚPANOVIČOVÁ, Zuzana: *Nebo nad hlavou - umelci Barbizonu: barbizonská škola a jej reflexia v stredoeurópskom maliarstve zo zbierok Oblastnej galérie v Liberci. Galéria mesta Bratislavy, Mirbachov palác, 2. poschodie, 27.4.-17.6.2012.* [Kat. výst.]. Bratislava: Galéria mesta Bratislavy, 2012, 137 s.
- KVASNIČKA, Marian: *21 slovenských krajinárov.* [Kat. výst.]. Trenčín: Oblastná galéria M. A. Bazovského, 1983, 42 s.
- Maliarstvo 19. a 20. storočia na východnom Slovensku.* [Kat. výst.]. Košice: Východoslovenská galéria, 1973, nepag.
- MARKO, Rastislav – MARKOVÁ, Gabriela – PÁLKA, Michal: *Po stopách Jozefa Kollára.* Banská Štiavnica: OZ Iniciatíva za živé mesto, 2006, 20 s.
- MATUŠTÍK, Radislav: *Moderné slovenské maliarstvo 1945 – 1963.* Bratislava: SVKL, 1965, 197 s.
- MRENICOVÁ, Ľuba - RUSINOVÁ, Zora (eds): *Na križovatke kultúr?: Stredná Európa a umenie 20. storočia.* [zborník prednášok z medzinárodného sympózia, ktoré sa konalo 12.-13. októbra 2000 v Slovenskej národnej galérii v Bratislave]. Bratislava: Slovenská národná galéria, 2002, 176 s.
- LICHNEROVÁ, Rút: *Jozef Kollár.* Banská Bystrica: ROPA, 1996, 133 s.
- LICHNEROVÁ, Rút: *Jozef Kollár. Štiavnická krajina. Výstava kresieb a maliieb, SBM - Galéria Jozefa Kollára, Banská Štiavnica 2. mája - 30. júna 2002.* [Kat. Výst.]. Banská Bystrica: Štúdio Harmony, 2002, 15 s.
- LOVIŠKOVÁ, Danica – ŠEVEČEK, Ludvík: *České a slovenské výtvarné umenie šesťdesiatych rokov 20. storočia. Galéria M. A. Bazovského v Trenčíne 11. júla-14. septembra 2008, Galéria P. M. Bohúňa v Liptovskom Mikuláši 25. septembra-30. novembra 2008, Krajská galérie výtvarného umění ve Zlíně 15. decembra 2008-15. februára 2009, Galerie výtvarného umění v Ostravě marec - apríl 2009.* [Kat. výst.] Trenčín: Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne, 2008, 157 s.
- MARKUSKOVÁ, Helena: *Jedna fascinujúca zbierka. Európske umenie 16.-20. storočia. Zbierka Ernesta Zmetáka a Danice Zmetákovovej.* [Kat. výst.] Nové Zámky: Galéria umenia Ernesta Zmetáka v Nových Zámkoch, 196 s.
- PETRÁNSKY, Ľudo: *Jozef Kollár.* Bratislava: Pallas, 1978, 280 s.
- PETRÁNSKY, Ľudovít: *Jozef Kollár.* Modra: Design Friendly, 2012, 353 s.
- PETRÁNSKY, Ľudo: *Princípy moderného umenia.* Bratislava: Smena, 1988, 271 s.

- PODUŠEL, Ľubomír: *Maliarstvo, sochárstvo, grafika. Diela majstrov v zbierkach NŠG*. [Kat. výst.]. Nitra: Nitrianska štátna galéria, 1995, 264 s.
- RUSINOVÁ, Zora: *Autoportrét v slovenskom výtvarnom umení 20. storočia*. Bratislava: Veda, 2009, 360 s.
- RUSINOVÁ, Zora (ed.): *Dejiny slovenského výtvarného umenia. 20. storočie*. Bratislava: Slovenská národná galéria, 2000, 638 s.
- RUSINOVÁ, Zora: *Šesťdesiate roky v slovenskom výtvarnom umení*. [Kat. výst.]. Bratislava: Slovenská národná galéria, 1995, 392 s.
- ŠTRAUSS, Tomáš: *Metamorfózy umenia 20. storočia*. Bratislava: Kalligram 2001, 265 s.
- VACULÍK, Karol: *Jozef Kollár*. Bratislava: Pallas, 1970, 83 s.
- VACULÍK, Karol: *Umenie 19. storočia na Slovensku. Realistický odkaz našej výtvarnej minulosti*. Bratislava: Tvar, 1952, 114 s.
- VACULÍK, Karol: *Revolučné, sociálne a proletárske umenie. Slovenské výtvarné umenie v boji a zápasoch*. Slovenská národná galéria, Bratislava, jún - august 1981. [Kat. výst.]. Bratislava: Slovenská národná galéria, 1981, 165 s.
- VÁROSS, Marian: *Slovenské výtvarné umenie 1918 – 1945*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1960, 662 s.
- VÁROSS, Marian: *Výtvarný život na Slovensku začiatkom 20. storočia. Maliarstvo a grafika rokov 1900 – 1918*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1971, 125 s.
- VOLAVKA, Vojtěch: *O moderním umění*. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1961, 294 s.
- ŽÁRY, Juraj: *Pramene moderného slovenského výtvarného umenia*. Bratislava: Veda, 1990, 98 s.

Názov: Múzeum po pandémii (pracovný názov)

Anotácia: Pandémia koronavírusu vytrhla celý svet z bežného fungovania. Zrazu to, na čo sme boli zvyknutí, sa nám odopiera a ostáva nám len spoločenský odstup a internet. COVID-19 narušil aj klasickú prevádzku múzejných inštitúcií. Múzeá a galérie sa s nárastom infekcií zatvárajú, obmedzuje sa počet návštevníkov alebo sa dbá na prísne hygienické pravidlá. Aktuálna situácia donútila pamäťové inštitúcie po celom svete, aby sa začali zamýšľať nad svojou budúcnosťou a prehodnocovať poslanie či úlohu múzea v post-pandemickej spoločnosti. Presun z fyzického do digitálneho priestoru, nové nástroje pri práci s verejnosťou, strata publika a jeho opätovné budovanie, úprava priestorov pre bezpečnú návštevu, to všetko sú výzvy, ktorým musia múzeá v súčasnosti čeliť. Zároveň vzrastá úsilie o humanizáciu a demokratizáciu múzeí, aby sa naplnil ich (možno) nevyužitý potenciál a stali sa prístupnejšími či otvorennejšími. Výskum sa zaoberá otázkou „čo by múzeá mohli urobiť po skončení pandémie, aby čo najlepšie slúžili spoločnosti?“ Cieľom je ponúknuť odbornej i laickej verejnosti prehľadný manuál, ako môže múzeum ďalej pokračovať vo svojej činnosti, byť prínosné a dôležité pre post-pandemický svet.

Riešiteľka: Mgr. Mária Janušová

Výskumné lokality: Múzeá a galérie na Slovensku a v okolitých krajinách, online prostredie

Teoretické východiská: múzejné štúdiá, kritická teória múzea, nová muzeológia, digitálne múzeum, budúcnosť múzea

Metodológia: heuristika, online prieskumy, dotazníky, terénny výskum

Význam a potreba výskumu: Výskum sa zameriava na prevádzku múzeí počas pandémie a na možnosti budúcej múzejnej praxe, ktorá nastúpi po skončení šírenia koronavírusu. Prínosom výskumu bude aktuálny diskurz v oblasti muzeológie a príbuzných odborov, zmapovanie súčasných problémov alebo výziev a predovšetkým poskytnutie systematického návodu, ako sa vysporiadať s post-pandemickou situáciou a pokračovať v múzejnej činnosti.

Výstupy: monografická publikácia, publikovanie čiastkových výsledkov v podobe odborných článkov, štúdií, reporty, prezentácie, webináre, prednášky, workshopy

Časový harmonogram výstupov:

- **Január 2022 – Jún 2022:** začiatok výskumu, štúdium literatúry,
- **Júl 2022 – Jún 2023:** online prieskumy, dotazníky, výskum v teréne, stretnutia s odborníkmi z teórie a praxe,
- **September 2022 – December 2024:** priebežné publikovanie čiastkových výsledkov výskumu (články, štúdie), príprava a realizácia edukatívnych výstupov (webináre, prednášky, prezentácie, workshopy),
- **Júl 2023 – Január 2024:** príprava finálneho reportu, publikácie, príprava žiadostí o granty,
- **Február 2024 – December 2024:** práca na publikácii, komunikácia s grafikom/grafičkou, publikovanie finálneho reportu, vydanie publikácie.

Finančné zabezpečenie úlohy: Slovenské banské múzeum, Mesto Banská Štiavnica, Banskobystrický samosprávny kraj, domáce a medzinárodné grantové schémy, crowdfunding, sponzori

Kľúčová bibliografia a pramene:

- Anketa Jaký dopad mají aktuální opatření proti šíření COVID-19 na chod institucí?. In: *Artalk.cz*, 23.3.2020. Dostupné online: <https://artalk.cz/2020/03/23/anketa-jaky-dopad-maji-aktualni-opatreni/>
- BALADRÁN, Zbyněk: Po pandemii. Kulturní pracovníci. In: *Artalk.cz*, 1.4.2021. Dostupné online: <https://artalk.cz/2021/04/01/po-pandemii-kulturni-pracovnici/>
- BILLOCK, Jennifer: How Will Covid-19 Change the Way Museums Are Built? In: *SmithsonianMag.com*, September 16, 2020. Dostupné online: <https://www.smithsonianmag.com/travel/how-will-covid-19-change-way-future-museums-are-built-180975022/>
- BUXTON, Pamela: Rethink. The post-pandemic view for galleries and museums. In: *The RIBA Journal*, 8.7.2020. Dostupné online: <https://www.ribaj.com/culture/post-pandemic-design-museums-and-galleries-nissen-richards-stanton-williams-aoc-jamie-fobert-natural-history-museum>
- BYSTRICKÝ, Oldřich: Po pandemii. Edukační aktivity jako laboratoře. In: *Artalk.cz*, 7.4.2021. Dostupné online: <https://artalk.cz/2021/04/07/po-pandemii-edukacni-aktivity-jako-laboratore/>
- COBLEY, Joanna et al.: Museums in the Pandemic. A Survey of Responses on the Current Crisis. In: *Museums Worlds*, vol. 8, issue 1, 1.7.2020. Dostupné online: <https://doi.org/10.3167/armw.2020.080109>
- GENOVESE, Theresa M.: For Post-Pandemic Success, Get Creative with Distributed Museum Models. In: *American Alliance of Museums*, 25.11.2020. Dostupné online: <https://www.aamus.org/2020/11/25/for-post-pandemic-success-get-creative-with-distributed-museum-models/>
- ICCROM – UNESCO: Museums after the Pandemic. [webinár]. In: *International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property*, 2020. Dostupné online: <https://www.iccrom.org/lecture/iccrom-unesco-webinar-museums-after-pandemic>
- JANEČKOVÁ, Hana: Výjimečný stav kultury. In: *Artalk.cz*, 30.11.2020. Dostupné online: <https://artalk.cz/2020/11/30/vyjimecny-stav-kultury/>
- JANUŠOVÁ, Mária: Múzeum umenia v (korone) klietke. In: *Jazdec / Revue súčasného umenia*, roč. 11, 2020, č. 38, s. 18 – 20
- KING, Ellie – SMITH, M. Paul – WILLIAMS, Mark A. – WILSON, Paul F.: Digital Responses of UK Museum Exhibitions to the COVID-19 Crisis. March – June 2020. In: *Curator. The Museum Journal*, 8. 4. 2021. Dostupné online: <https://doi.org/10.1111/cura.12413>
- KOBLIŠKOVÁ, Zuzana: Po pandémie. Online, alebo offline výstavy? In: *Artalk.cz*, 5.5.2021. Dostupné online: <https://artalk.cz/2021/05/05/po-pandemii-online-nebo-offline-vystavy/>
- KOTTOVÁ, Karina: Po pandemii. Divačky, spojte se! In: *Artalk.cz*, 3.3.2021. Dostupné online: <https://artalk.cz/2021/03/03/po-pandemii-divacky-spojte-se/>
- LEHMANNOVÁ, Martina: Po pandemii. Muzea se mění. In: *Artalk.cz*, 2.2.2021. Dostupné online: <https://artalk.cz/2021/02/02/muzea-se-meni/>
- MARSCHALL, Zachary: Post-Pandemic Museums. The Functions of Digital Technologies in Global Cultural Tourism. In: *The Arts Journal*. Dostupné online: <https://theartsjournal.net/2021/01/29/marschall/>
- Museums around the world in the face of COVID-19. UNESCO Report. In: *UNESCO*, May 2020. Dostupné online: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373530/PDF/373530eng.pdf.multi>
- Museums, Museum Professionals and COVID-19. Report. In: *International Council of Museums*. Dostupné online: <https://icom.museum/wp-content/uploads/2020/05/Report-Museums-and-COVID-19.pdf>

PERRY, Lara – RODRIGUEZ ECHAVARRIA, Karina – SAMAROUDI, Myrsini: Heritage in lockdown. Digital provision of memory institutions in the UK and US of America during the COVID-19 pandemic. In: *Taylor & Francis Online*, 14.9.2020. Dostupné online: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09647775.2020.1810483>

REMEŠOVÁ, Anna: Větší stres jsme snad ještě nezažili. In: *Artalk.cz*, 23.11.2020. Dostupné online: <https://artalk.cz/2020/11/23/vetsi-stres-jsme-snad-jeste-nezazili/>

RICHARDSON, Jim: Digital Ideas for Museums in a Post-Pandemic World. In: *MuseumNext*, 11.1.2021. Dostupné online: <https://www.museumnext.com/article/digital-ideas-for-museums-in-a-post-pandemic-world/>

SPOLAR, Christine: When the world reopens, will art museums still be there? In: *National Geographic*, 30.12.2020. Dostupné online: <https://www.nationalgeographic.com/travel/article/how-museums-are-staying-alive-during-coronavirus>

Survey on the impact of the COVID-19 situation on museums in Europe. Final Report. In: *Network of European Museum Organisations*. Dostupné online: https://www.nemo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMO_documents/NEMO_COVID19_Report_12.05.2020.pdf

VASICH, Tom: What's next: The future of museums. In: *UCI News*, August 17, 2020. Dostupné online: <https://news.uci.edu/2020/08/17/whats-next-the-future-of-museums/>

5. Záver

Plán vedeckého výskumu Slovenského banského múzea na roky 2022-2024 je zostavený tak, aby bola zachovaná kontinuita – nadväznosť s výskumnou tradíciou múzea a zároveň má ambíciu byť aktuálnym a zásadne posúvať úroveň poznania. Vedeckovýskumný plán je postavený v súlade vedeckých perspektív so štatútom a zriaďovacou listinou Slovenského banského múzea.

V Banskej Štiavnici 24.8.2021

Mgr. Zuzana Denková, PhD.
riaditeľka múzea